

Propunerea României pentru noul Capitol REPowerEU

Table of Contents

R1. Crearea cadrului legal pentru utilizarea terenurilor neproductive/degradate proprietatea statului în scopul producției de energie verde, prin crearea registrului unic național al terenurilor neproductive și a zonelor de accelerare a investițiilor RES (alocare 5.000.000 euro).	8
II. - Formarea profesională a resursei umane pentru dobândirea de competențe în domeniul energiei verzi (alocare 10.380.000 euro)	18
Investiția 2.a - Proiect pilot de concesionare pentru instalarea unei capacități de 20 MW aferente producției de energie electrică cu tehnologie fotovoltaică flotabilă pe infrastructura sistemelor hidroameliorative aflate în administrarea ANIF (alocare 22.000.000 euro);.....	24
Investiția 3 – Eficiență energetică pentru APL-uri (alocare 300.000.000 euro)	30
Investiția 4. Utilizarea clădirilor rezidențiale pentru accelerarea implementării energiei din surse regenerabile (608.774.020 euro)	38
Investiția 5. Programul Național "Casa eficientă energetic"	46
I6. Eficientizarea, modernizarea și digitalizarea rețelei naționale de transport a energiei electrice (alocare 56.235.000 euro)	57

1. Obiectivul general al capitolului

Situația geo-politică și economică a Uniunii Europene și a lumii în ansamblul său, și în particular a regiunii României s-a schimbat substanțial de la momentul adoptării PNRR în luna noiembrie a anului 2021. Invazia Rusiei în Ucraina a schimbat major perspectivele macro-economice ale Uniunii Europene (UE) și în particular ale României ca urmare a apariției unei noi crize cu efecte deosebite în plan energetic, dar și în plan agro-alimentar, inclusiv în lanțurile de aprovizionare și în schimburile comerciale.

Situația din Ucraina a solicitat o reacție imediată a autorităților europene și naționale, iar sancțiunile impuse Rusiei și întreruperea lanțurilor de aprovizionare din bazinul Mării Negre au avut efecte directe asupra prețurilor din energie dar și impact indirect asupra economiei. Acest aspect cuplat cu afectarea lanțurilor de aprovizionare și a schimburilor comerciale au condus la un efect inflaționist asupra prețurilor, atât la nivelul materiilor prime, cât și la nivelul produselor intermediare și produselor finite.

Efectele din sectorul energetic au arătat vulnerabilitatea statelor membre în relație cu produsele energetice extrase de Rusia și consecința firească a fost ca UE să ia decizia asigurării independenței energetice sustenabile a Uniunii. Pentru obținerea acestui deziderat la data de 18 Mai 2022 Comisia Europeană a prezentat inițiativa REPowerEU - un document de planificare care propune reducerea rapidă a dependenței de combustibilii fosili din Rusia și tranziția mai rapidă către surse de energie regenerabile. Întreg capitolul RepowerEU răspunde Recomandării specifice de țară 2 / 2023 - *Finalizarea rapidă a capitolului REPowerEU în vederea demarării rapide a implementării*

acestui, iar reformele și investițiile componentei 16 - REPowerEU adresează în special următoarele Recomandări specifice de țară:

- *Să reducă dependența generală de combustibilii fosili. Să faciliteze extinderea în continuare a producției durabile de energie prin accelerarea dezvoltării surselor regenerabile de energie, modernizarea rețelelor de transport al energiei și creșterea interconectării cu statele membre învecinate. Să intensifice ritmul renovărilor și să stabilească obiective mai ambițioase privind renovările, pentru o mai bună eficiență energetică a parcului imobiliar (2022.RST 3.3).*
- *Reducerea dependenței de combustibilii fosili și accelerarea tranziției către o energie curată, în special prin implementarea mai rapidă a energiei regenerabile și prin îmbunătățirea capacității rețelei pentru a permite noilor capacități să funcționeze pe piață. Creșterea eficienței energetice și a ambiției eforturilor de renovare a clădirilor, inclusiv prin asigurarea unui acces mai bun la informații și opțiuni de finanțare durabilă. Intensificarea eforturilor politice care vizează furnizarea și dobândirea de competențe necesare pentru tranziția ecologică (2023 RST 3).*

Analizând Recomandările specifice de țară începând cu anul 2021 până în prezent putem identifica că există 2 dimensiuni importante în care România trebuie să acționeze în direcția reformelor și proiectelor sale strategice, și anume, sustenabilitatea fiscală și sustenabilitatea energetică.

Pe dimensiunea sustenabilității fiscale, România trebuie să echilibreze deficitul bugetar acționând asupra veniturilor bugetare, cheltuielilor și acumulării de datorii sustenabile și eficiente, dar și să se concentreze pe creșterea sustenabilă în domeniul IMM-urilor și al industriei, în special în industriile care se confruntă cu un comerț dezzechilibrat și nejustificat de potențialul României, asigurând în același timp proceduri administrative simplificate. PNRR actual cuprinde deja o serie de reforme și investiții care abordează provocările menționate mai sus în cadrul componentelor 8, 9 și 14.

Reformele și investițiile RepowerEU sprijină eforturile României de îmbunătățire a facilității sale bugetare prin sprijinirea tranziției către energia curată pentru IMM-uri și creșterea eficienței energetice atât a IMM-urilor, cât și a întreprinderilor mari.

În cadrul Pactului Ecologic European toate cele 27 de state membre ale UE s-au angajat să ia măsuri pentru ca UE să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050. În vederea atingerii acestui obiectiv, s-a stabilit reducerea emisiilor cu cel puțin 55 % până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990.

Pactul verde european se axează pe trei principii-cheie pentru tranziția către o energie curată, care vor contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la îmbunătățirea calității vieții, mai exact prioritizarea unui sector energetic bazat în mare parte pe surse regenerabile, precum și pe prioritizarea eficienței energetice și reducerea consumului de energie.

În plus, pachetul legislativ "Fit for 55" (Pregătiți pentru 55), lansat în iulie 2021, prevede o serie de propuneri legislative de revizuire și actualizare a legislației UE și de punere în aplicare a unor noi inițiative cu scopul de a asigura conformitatea politicilor UE cu obiectivele climatice convenite de Consiliu și de Parlamentul European.

Pornind de la pachetul de propuneri „Pregătiți pentru 55” și venind în completarea acțiunilor deja întreprinse prin planul REPowerEU, Comisia Europeană a propus statelor membre un set suplimentar de acțiuni menite: *să economisească energie; să diversifice*

aprovizionarea; să înlocuiască rapid combustibilii fosili prin accelerarea tranziției Europei către o energie curată și să combine în mod inteligent investițiile și reformele prin planuri de investiții inteligente.

În ceea ce privește sustenabilitatea energetică, RO trebuie să depășească provocările legate de închiderea centrelor de producție de energie pe bază de cărbune și lignit, convertind în același timp resursele umane către domenii energetice curate și dezvoltând o producție și o distribuție fiabile de energie curată în întreaga țară, într-un cadru de reglementare care să fie previzibil și echitabil. În plus, România trebuie să reducă în mod substanțial sărăcia energetică, în special în rândul populației vulnerabile, în vederea creșterii eficienței energetice a clădirilor publice, private și colective, a IMM-urilor și a industriei, minimizând în același timp efectele negative asupra mediului.

PNRR existent are deja o serie de reforme și investiții care abordează provocările menționate mai sus în cadrul componentelor 5, 6, 9 și 15.

În concordanță cu cele expuse mai sus, obiectivul acestei componente este de a crește reziliența și independența energetică a României prin creșterea ponderii producției de energie electrică din surse regenerabile (în principal solar și eolian) atât la persoanele fizice, cât și la operatori economici, decarbonizarea sectorului rezidențial prin creșterea eficienței energetice a clădirilor, dezvoltarea și digitalizarea capacităților de transport, precum și, calificarea resurselor umane în raport cu cerințele specifice sectorului de energie regenerabilă.

a. Provocări principale

Războiul din Ucraina a afectat economia României, întârziind ritmul redresării. În contextul șocului inflaționist semnificativ România trebuie să se concentreze pe implementarea reformelor și investițiilor, îndeosebi cele cu finanțare din fonduri europene pentru a-și asigura un proces de recuperare sustenabil.

Presiunile fiscale rămân semnificative, deoarece cheltuielile recurente și subvențiile pentru energie ar putea duce la creșterea deficitului în acest an, subliniind nevoia de reforme pentru a consolida mobilizarea veniturilor și a crește eficiența cheltuielilor. Fondurile consistente de la UE ar trebui să amelioreze parțial presiunile fiscale induse de război și de prețurile crescute la energie și alimente.

Deși dependența României de importurile de energie din Rusia este mai mică decât în cazul altor țări europene - în special în ceea ce privește gazele naturale - creșterea prețului la energie afectează țara. Mai departe, creșterea prețurilor la energie și la alimente pun presiune pe prețurile de consum.

Planurile de scoatere din funcțiune a centralelor pe cărbune, vechi și poluante, România angajându-se prin PNRR să elimine treptat cărbunele până în 2032, precum și ritmul lent al investițiilor pentru adăugarea de capacitate nouă va crea și mai multă presiune pe partea de furnizare de energie electrică.

Intensitatea energetică în România este peste media europeană, iar potențialul mare de eficiență energetică încă nu este exploatat în totalitate. În ultimul deceniu s-au realizat doar progrese modeste în ceea ce privește eficiența energetică (de exemplu, până acum s-a realizat doar 56 la sută din ținta din 2020 privind economia de energie).

Măsurile de eficiență energetică în clădiri reprezintă un potențial vast pentru îndeplinirea țintelor UE. Proiectul de strategie pe termen lung de renovare a clădirilor, elaborat cu

sprijinul Băncii Mondiale, necesită investiții de 12,8 miliarde € până în 2030 (aproximativ 1,3 miliarde € pe an) între momentul prezent și 2030. Aproximativ 5 miliarde de EUR (39 la sută) ar putea proveni din surse publice, iar restul din surse private/comerciale. Conform Agenției Internaționale de Energie (AIE), se estimează că aproximativ 78 la sută din combustibilul utilizat pentru încălzirea spațiilor este combustibil fosil, contribuind la aproximativ 9,1 la sută din emisiile de GES ale țărilor.

Capacitatea netă instalată la nivelul SEN la începutul anului 2023 a fost de 16.558 MW, dintre care 2.550 MW în centrale termoelectrice pe cărbune, 1.994 MW în centrale termoelectrice pe hidrocarburi, 6.313 MW în centrale hidroelectrice, 1.300 MW în centrala nucleară, 2.966 MW în centrale electrice eoliene, 126 MW în centrale pe biomasă/biogaz, 1.307 MW în centrale electrice fotovoltaice. Între timp, la data de 1 Iunie 2023, 660 MW de capacitate de producție de energie pe bază de lignit au fost scoși din operare (un grup energetic de 330 MW - Rovinari 3 închis și grupul energetic de 330 MW -Turceni 7 trecut în conservare).

O capacitate relativ mare instalată la nivelul SEN nu reprezintă însă o certitudine privind asigurarea condițiilor de adecvanță în toate perioadele unui an de zile, fiind cunoscut faptul că ceea ce contează este nivelul de disponibilitate a producției.

Nivelul producției care poate fi disponibilă în piața de energie electrică și care poate participa la acoperirea consumului de energie electrică este mult mai redus, acesta depinzând în primul rând de nivelul de disponibilitate a surselor primare, cât și de nivelul de disponibilitate tehnică simultană a instalațiilor.

În perioada 2023 - 2030, pe măsura depășirii evidente a duratei de viață a centralelor și grupurilor energetice existente, având o vechime calculată din perioada anilor economiei comuniste, producătorii intenționează să retragă definitiv din exploatare capacități termo ce însumează aproximativ 3,2 GW, din care 2,8 GW pe cărbune (lignit și ulei) și 0,4 GW pe hidrocarburi.

Această reducere de capacitate nu poate fi compensată decât parțial prin instalarea de grupuri noi pe gaze naturale, într-un quantum de cel mult 65 % din capacitatea dezafectată, conform proiectelor oficiale prevăzute pentru punere în funcțiune până în anul 2026, afectând substanțial nivelul de adecvanță a SEN.

În ceea ce privește adecvanța SEN, acoperirea consumului intern net printr-un procent cât mai mare din centralele bazate pe surse regenerabile conduce la un nivel de siguranță mai mare în alimentarea cu energie electrică din punct de vedere al disponibilității energiei electrice și la reducerea gradului de utilizare a centralelor clasice a căror resurse primare depind de surse externe, respectiv îmbunătățirea adecvanței în funcționare a SEN și reducerea dependenței energetice de factori externi.

În plus față de evaluarea deficitului parțial de adecvanță a SEN în perioada 2022 - 2030, trebuie luat în calcul contextul geopolitic actual și imperativul foarte probabil al alimentării consumului din republica Moldova integral din România, respectiv crearea unui nivel de adecvanță care să asigure condițiile de piață pentru export, și în special pentru alimentarea sistemului din Ucraina și din România.

Astfel, în cazul scenariului în care necesarul de energie electrică la nivelul SEN crește la aproximativ 71 TWh în anul 2030, considerând alimentarea unui consum de aproximativ 6 TWh pentru Republica Moldova și o posibilă furnizare de energie electrică către Ucraina de până la 2 TWh, creșterea țintei pentru puterea instalată în centrale electrice eoliene și fotovoltaice la **14.965 MW este absolut necesară** pentru a menține un procent de acoperire a necesarului de energie electrică din surse regenerabile de aproximativ 60 %.

În concluzie, în contextul geopolitic actual, corelat cu deficitul de energie electrică la nivel european, inclusiv a celui înregistrat în Ucraina și Republica Moldova, aspectele privind compensarea deficitului parțial de adecvanță a SEN și alimentarea consumului de energie electrică în perioada 2023 - 2030 pot fi atenuate prin creșterea nivelului de integrare a surselor regenerabile de energie electrică, în cadrul previzionat la nivel UE referitor la măsurile de decarbonizare și reducere a dependenței de gazul natural de import.

În rezumat, la acest moment există instalată în România o capacitate de producție în centrale eoliene și fotovoltaice de 4.407 MW, iar prin PNRR existent (Investiția 1 din Componenta 6 transferată în capitolul REPowerEU) se prevede finanțarea directă a 950 MW până în anul 2025 și indirect prin reformele promovate instalarea unei capacități adiționale de 3000 MW până la jumătatea anului 2026. Totodată, din Fondul de modernizare se prevăd spre finanțare investiții pentru 766 MW în centrale regenerabile (din care 153 MW eolian și 470 MW solar). Toate aceste investiții vor conduce la o capacitate de producție în centrale eoliene și solare până la finele decadei de aproximativ 9,1 GW cu 6 GW mai puțin față de necesarul de 15 GW.

Necesarul suplimentar poate fi redus prin promovarea reducerii consumului prin creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale și încurajarea prosumului în rândul cetățenilor.

În acord cu situația actuală și pentru a asigura tranziția energetică a României către tehnologii cu emisii scăzute de carbon, ipotezele avute în vedere pentru următorii zece ani constau în intensificarea utilizării energiei din surse regenerabile, urmărind traiectoriile asumate în PNIESC și reducerea participării cărbunelui în mixul de producere de energie electrică și termică.

Conform analizei derulate de către experții Băncii Mondiale următoarele elemente au fost constatate în cazul României:

- În ceea ce privește cota de energie regenerabilă, Comisia Europeană a recomandat României să crească nivelul de ambiție pentru 2030, până la o pondere a energiei din surse regenerabile de cel puțin 34%. În consecință, nivelul de ambiție cu privire la ponderea energiei din surse regenerabile a fost revizuit față de varianta actualizată a PNIESC, re o nouă politică energetică națională este necesară în contextul european recent. O atenție deosebită se va acorda tranziției energetice, care va presupune stabilirea unui mix energetic intern care să țină seama de capacitățile României de dezvoltare a surselor curate, regenerabile (eolian, solar), așa încât să se evite „sărăcia energetică” și să se valorifice oportunitățile aferente.
- România își propune investiții strategice în domeniul cheie al siguranței energetice care să permită crearea unor ecosisteme de producție și stocare a energiei curate (centrale eoliene, fotovoltaice etc.).
- Pe lângă diversificarea mixului de energie, adaptarea la efectele schimbărilor climatice și îmbunătățirea rezilienței ar trebui să facă parte din strategia pe termen lung pentru sectorul energetic. Reducerea în continuare a pierderilor netehnologice, eficiența îmbunătățită și investițiile în rețele inteligente vor permite României să optimizeze utilizarea resurselor sale energetice și să promoveze tehnologiile cele mai eficiente din punct de vedere al costurilor.
- În acest scop, este necesar să se implementeze progresiv noi tehnologii și metodologii pentru a permite controlul și gestionarea rețelei în timp real. Implementarea capacități de producție energetică din surse regenerabile, de

rețele inteligente, combinate cu măsuri de eficiență energetică ar putea duce la economii semnificative pentru sistemul de electricitate și pentru bugetele gospodăriilor, în același timp mărind siguranța sistemului și îmbunătățind confortul utilizatorilor finali.

Prin măsurile propuse în această componentă se susțin investiții care vor accelera programe robuste și complexe de eficiență energetică și conservare a energiei care țintesc diferite segmente de consumatori. În PNIESC se are deja în vedere implementarea de programe de eficiență energetică. Mai mult, eficiența energetică se dovedește a fi o alternativă care ar putea genera un potențial încă nefolosit pentru reducerea emisiilor în modul cel mai eficient posibil din punct de vedere al costurilor

b. Obiective specifice

Pornind de la obiectivul general și provocările menționate anterior obiectivele specifice cuprinse în noul capitol RepowerEU al PNRR se dezvoltă natural pe linia principală a promovării producției de energie verde și creșterea eficienței energetice răspunzând obiectivelor inițiativei RepowerEU astfel:

(a) improving energy infrastructure and facilities to meet immediate security of supply needs for gas, including liquified natural gas, notably to enable diversification of supply in the interest of the Union as a whole; measures concerning the oil infrastructure and facilities necessary to meet immediate security of supply needs may be included in the REPowerEU chapter of a Member State only where that Member State has been subject to the exceptional temporary derogation in Article 3m(4) of Regulation (EU) No 833/2014 by 1 March 2023, due to its specific dependence on crude oil and its geographical situation - **Noul capitol al PNRR nu vizează acest obiectiv.**

(b) boosting energy efficiency in buildings and critical energy infrastructure, decarbonising industry, increasing the production and uptake of sustainable biomethane and of renewable or fossil-free hydrogen, and increasing the share and accelerating the deployment of renewable energy - **Principalul obiectiv REPowerEU vizat de noul capitol, în special în ceea ce privește creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, și creșterea ponderii de capacități de producție de energie regenerabilă și accelerarea implementării acestora;**

(c) addressing energy poverty; - **Acest obiectiv este vizat de noul capitol RepowerEU al PNRR prin creșterea eficienței consumului la nivelul segmentului populației vulnerabile din România.**

(d) incentivising reduction of energy demand; **Acest obiectiv este vizat de noul capitol RepowerEU al PNRR prin sprijinirea segmentului de populație vulnerabil în reducerea consumului de energie.**

(e) addressing internal and cross-border energy transmission and distribution bottlenecks, supporting electricity storage and accelerating the integration of renewable energy sources, and supporting zero emission transport and its infrastructure, including railways; **Acest obiectiv este vizat de noul capitol RepowerEU al PNRR prin întărirea capacității transportatorului național de energie electrică de a asigura atât prevenirea blocajelor ce ar putea fi cauzate de atacuri cibernetice cât și reducerea timpului de intervenție în eliminarea blocajelor pe rețelele de transport.**

(f) supporting the objectives set out in points (a) to (e) through an accelerated requalification of the workforce towards green and related digital skills, as well as through support of the value chains in critical raw materials and technologies linked to

the green transition. - Acest obiectiv este vizat de noul capitol RepowerEU al PNRR prin sprijinirea activităților de formare specializată în domeniul meseriilor industriei de energie verde.

În concordanță cu obiectivele europene, provocările și strategiile naționale reformele și investițiile incluse în noul capitol REPowerEU urmăresc următoarele obiective specifice:

1. Crearea zonelor de accelerare a dezvoltării producției de energie regenerabilă prin revizuirea până la finele anului 2023 a cadrului legal aferent utilizării terenurilor agricole neproductive/degradate pentru producția de energie electrică, precum și îmbunătățirea cadrului legal privind funcționarea prosumatorilor și a comunităților de energie,
2. Creșterea până în anul 2026 a capacității de producție de energie electrică regenerabilă cu aproximativ 1180 MW preponderent din sursă fotovoltaică și a gradului de specializare în acest domeniu al resurselor umane,
3. Creșterea până în anul 2026 a eficienței energetice în cadrul clădirilor publice și rezidențiale, pentru a se obține economii de consum anuale în cuantum de cel puțin 30%,
4. Întărirea până în anul 2026 a capacității transportatorului național de energie electrică de oferi servicii către utilizatori.

c) Implementarea noului Capitol REPowerEU

La nivelul Guvernului României s-a stabilit ca Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene să fie ministerul responsabil pentru implementarea reformelor și investițiilor noi din cadrul noului Capitol RepowerEU și în acest scop o structură existentă din cadrul MIPE urmând a prelua aceste atribuții de implementare, iar Ministerul Energiei și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației să continue să îndeplinească rolul de coordonator de investiții pentru investițiile transferate din Componenta 6 - Energie, respectiv Componenta 5 - Valul Renovării în cadrul noului capitol REPowerEU.

Aducem aminte că MIPE în prezent îndeplinește atât rolul de coordonator național al procesului de implementare a Mecanismului de Redresare și Reziliență, precum și de coordonator de investiții aferent unor investiții cuprinse la Componentele 9 și 11 aferente Planului Național de Redresare și Reziliență.

Pentru implementarea reformei 1 MIPE va colabora îndeaproape cu ministerele de linie responsabile - Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Durabile și Ministerul Energiei, precum și cu autoritățile implicate, în special Agenția Domeniului Statului, care va juca rol de agenție de implementare, precum și Agenția Națională de Reglementare în Energie și în acest sens va co-iniția actele normative necesare punerii în aplicare a reformelor PNRR - RepowerEU.

Investițiile propuse în cadrul noului Capitol REPowerEU se vor implementa în mare parte prin apeluri de proiecte, apeluri pentru care MIPE are deja experiență, investiții similare fiind cuprinse în cadrul Programelor finanțate prin fondurile europene structurale, ca de exemplu Programul Operațional Infrastructură Mare pentru investițiile în domeniul energiei, dar și prin alte finanțări bazate pe acordarea de vouchere, ca de exemplu voucherele pentru plata facturilor pentru energie dedicate persoanelor vulnerabile, precum și vouchere pentru copii, alimente pentru persoane defavorizate ș.a.

Pentru derularea apelurilor de proiecte va fi utilizată în continuare platforma informatică dezvoltată pentru implementarea PNRR - <https://proiecte.pnrr.gov.ro>, iar la dezvoltarea ghidurilor solicitantului se va urmări respectarea principiului parteneriatului prin consultarea din timp a părților interesate, în special beneficiarii vizați de investiții.

R1. Crearea cadrului legal pentru utilizarea terenurilor neproductive/degradate proprietatea statului în scopul producției de energie verde, prin crearea registrului unic național al terenurilor neproductive și a zonelor de accelerare a investițiilor RES (alocare 5.000.000 euro).

Provocare:

Dezvoltarea capacităților de producție a energiei regenerabile, în particular din sursele eolian și solar, întâmpină în România anumite obstacole printre care se remarcă accesul la terenuri pretabile pentru astfel de investiții și cadrul legislativ și de reglementare pentru autorizarea instalării și operării de astfel de capacități.

În ceea ce privește accesul la terenurile necesare dezvoltării capacităților de producție de energie regenerabilă (în special solar și eolian) la acest moment legislația națională nu permite folosirea terenurilor agricole pentru astfel de investiții sub argumentul, rezonabil de altfel, că aceste terenuri sunt utile asigurării siguranței alimentare a României și partenerilor UE. Cu toate acestea există diferențieri în calitatea terenurilor agricole și utilitatea pe care acestea le-ar avea pentru agricultură, care ar pute fi mult mai eficient utilizate pentru dezvoltarea capacităților de producție de energie din surse regenerabile (în principal solar și eolian).

Conform prevederilor Ordinului 534/2001 privind aprobarea Normelor tehnice pentru introducerea cadastrului general, terenuri degradate și neproductive (N) sunt definite ca fiind

acele terenuri degradate și cu procese excesive de degradare, care sunt lipsite practic de vegetație. Din această categorie fac parte: nisipuri zburătoare; stâncării, bolovănișuri, pietrișuri; râpe, ravene, torenți; sărături cu crustă; mocirle și smârcuri; gropile de împrumut și cariere; halde.

Totodată, conform prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, terenurile cu destinație agricolă sunt grupate astfel: terenuri agricole productive (arabil, vii, livezi, pepiniere viticole și pomicole, plantații, sere, solare etc.); terenuri cu vegetație forestieră, dacă nu fac parte din amenajările silvice, pășunile împădurite; terenuri ocupate cu construcții și instalații agro-zootehnice, amenajările piscicole și de îmbunătățiri funciare, drumuri tehnologice și de exploatare agricolă, etc.); terenuri neproductive care pot fi amenajate în cadrul perimetrelor de ameliorare și folosite pentru producția agricolă.

În patrimoniul Statului Român, prin administrarea de către Agenția Domeniilor Statului (ADS), pe suprafețele fostelor IAS-uri, există suprafețe ample de curți construcții sau suprafețe neproductive (de exemplu canale) ce nu pot fi folosite ca și componente conexe ce ar ajuta fermierii (datorită nivelului avansat de degradare), dar nici în agricultura propriu-zisă, acest teren având nevoie de câteva cicluri și investiții pentru a ajunge la o calitate a solului potrivită pentru a fi folosită în agricultură. Din acest motiv, cea mai bună utilizare a acestor suprafețe este pentru crearea de energie verde.

Luând în considerare faptul că în acest moment ADS administrează în jur de 320.000 hectare de teren de pe suprafața României, atât teren agricol cât și teren neagricol, de categorii diverse de la categoria I până la categoria a V-a de calitate a solului, s-a concluzionat că cea mai bună strategie de gestionare a terenurilor neproductive este de a asigura condițiile de reglementare legislativă și tehnice care să permită utilizarea acestora în cadrul proiectelor ce vizează capacități noi de producție de energie din surse regenerabile (în mod special eolian și solar), totul cu scopul final de a crește totalul de energie verde generată, conform țăintelor stabilite la nivel național și european.

Totodată, autorizarea dezvoltării și operării capacităților de producție RES reprezintă în continuare o activitate anevoioasă, consumatoare de timp și resurse pentru dezvoltatorii facilităților de producție RES care împieteză ritmul de creștere a producției de energie verde la nivel național.

Astfel, la acest moment pentru dezvoltarea proiectelor de producție de energie verde este necesară o listă lungă de documente și avize, după cum urmează:

- actele de proprietate aferente terenului unde urmează să se dezvolte facilitatea de producție RES, (e.g. extrasul de carte funciară);
- studii de teren (topo-geo);
- documentele aferente scoaterii din circuitul agricol / forestier;
- studiu de oportunitate-evacuare putere;
- certificatul de urbanism, și avizele cuprinse în acesta conținând după caz:
  - avizul de mediu - responsabil Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor / ANPM / APM Regionale;
  - avizul de gospodărire a apelor - responsabil Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor / ANAR;
  - descărcări arheologice sau de patrimoniu cultural - responsabil Ministerul Culturii / Direcții de cultură județene;

- avize de utilități sau de amplasare lângă infrastructuri de importanță națională - responsabil Ministerul Transporturilor și Infrastructurii / Ministerul Apărării Naționale / alte Ministere de specialitate / operatorii de infrastructuri/ utilități,
  - avize de siguranță - responsabil Ministerul Afacerilor Interne / Poliția / ISU;
  - avize locale - responsabil UAT / Comisia de circulație etc.;
  - alte avize, după caz.
- studiu de soluție și proiectare pentru racordarea la SEN;
  - obținerea ATR;
  - documentația tehnică pentru fundamentarea autorizației de construire;
  - obținerea autorizației de construire;
  - obținerea acreditării și licenței de exploatare comercială - responsabil OPCOM și ANRE (dacă proiectul se referă la producție în scop comercial și nu pentru autoconsum);
  - obținerea licenței de producere energie regenerabilă, responsabil Transelectrica (dacă proiectul se referă la producție în scop comercial și nu pentru autoconsum);
  - calificarea pentru producție de E-SRE (dacă proiectul se referă la producție în scop comercial și nu pentru autoconsum).

Durata realizării procesului de autorizare descris mai sus poate varia între 6 și 12 luni în funcție de localizare și de puterea instalată.

Drept urmare se impune crearea unui cadru legal prin care să fie modificate și completate corespunzător atribuțiile stabilite prin *Legea nr. 268/2001* privind privatizarea societăților ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului pentru crearea fundamentului legal pentru înființarea zonelor de accelerare a dezvoltării producției de energie regenerabilă pe terenurile agricole din clasa a IV-a și a V-a de calitate, administrate de ADS și prin care, pentru aceste zone de accelerare RES, responsabilii cu procesul de autorizare a facilităților de producție RES să fie obligați să reducă cu cel puțin 50% termenele normate pentru autorizare.

Obiectiv

Obiectivul principal al reformei constă în crearea cadrului legal care să permită inventarierea terenurilor agricole și încadrarea lor, după caz, ca terenuri neproductive/ degradate, aflate în proprietatea Statului Român și în administrarea Agenției Domeniilor Statului și utilizarea lor ca „zone de accelerare pentru RES”, iar pentru aceste zone de accelerare termenele de autorizare să fie reduse cu minim 50%.

Obiective specifice

Un prim obiectiv specific constă în modificarea cadrului legal pentru a permite încadrarea ca „zone de accelerare pentru RES” a acelor terenuri aflate în proprietatea statului român și administrate de ADS, care sunt clasificate ca fiind neproductive/ degradate astfel încât acestea să poată fi utilizate pentru producția de energie din surse regenerabile.

Astfel, se are în vedere modificarea, completarea și armonizarea legislației privind funcționarea Agenției Domeniilor Statului și a atribuțiilor sale instituționale, astfel încât ADS să poată concesiona terenurile agricole de categoria IV și V și terenurile neproductive pe care le are în administrare, terenuri ce nu ar fi pretabile pentru agricultură în mod normal, dar având în vedere caracteristicile acestor terenuri, ar putea fi folosite pentru proiecte ce ar genera energie verde pe viitor.

În ceea ce privește modificarea legislației aplicabile fondului funciar în scopul creării condițiilor legale pentru stabilirea de ”zone de accelerare pentru RES” și utilizarea lor pentru construcția de noi capacități de producere a energiei electrice din surse verzi (eolian și solar), aceste modificări legislative nu vor viza celelalte clase/categorii de terenuri agricole, ci vor fi avute în vedere, exclusiv, terenurile care nu pot fi exploatate din punct de vedere agricol.

Astfel, siguranța alimentară nu va fi periclitată, obiectivul urmărit fiind acela de a conferi o utilitate terenurilor neproductive/ degradate sau curți construcții.

Un al II-lea obiectiv al acestei reforme constă în crearea unui *Registru Unic Național de Inventariere al Terenurilor Neproductive (RUITN)* pentru cele aproximativ 320.000 hectare de teren aflate în administrare în scopul supravegherii utilizării corespunzătoare a terenurilor neproductive, inclusiv pentru producere de energie din surse regenerabile - E-SRE precum energie solară și eoliană.

Acest registru unic poate fi dezvoltat doar în complementaritate cu măsuri de asigurare a premiselor de dezvoltare a capacității administrative a Agenției Domeniilor Statului prin digitalizarea proceselor de lucru și achiziția de echipamente (drone electrice, autoturisme 4X4 full electric sau cele mai curate din gama de vehicule vizate) care să permită desfășurarea procesului de inventariere a terenurilor în condiții optime, iar ulterior să poată fi utilizate și în procesul de monitorizare a utilizării terenurilor în scopul producerii de energie regenerabilă.

Pentru o organizare eficientă a activității de gestiune și monitorizare a utilizării terenurilor aflate în administrarea ADS care se pretează la dezvoltarea capacităților de producție de energie regenerabilă, această reformă este însoțită de o sumă destinată finanțării dotării ADS cu o platformă informatică pentru gestiunea și evidențierea utilizării terenurilor, inclusiv a terenurilor destinate zonelor de accelerare și echipamente necesare supravegherii aeriene și terestre a terenurilor pentru a sprijini activitățile de identificare și utilizare a terenurilor în scopurile stabilite prin contractele de concesiune îndeosebi în domeniul producerii energiei regenerabile.

Un al III-lea obiectiv al acestei reforme constă în reglementarea obligației de reducere minim la jumătate a termenelor normate în diferitele acte normative și regulamente interne ale autorităților și instituțiilor publice și celorlalte entități responsabile cu procesul de autorizare/avizare a termenelor normate pentru autorizarea/avizarea facilităților de producție a energiei regenerabile dezvoltate în cadrul zonelor de accelerare RES identificate în cadrul teritoriului administrat de ADS.

În acest sens va fi implementat un modul în cadrul PCUEL destinat pentru acordarea autorizațiilor/avizelor/acordurilor pentru proiectele în domeniul energiei electrice din surse regenerabile, prin completarea/modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 140/2022 privind licența industrială unică.

Contribuția la obiectivele REPowerEU

Reforma răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili,*

precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile;

Coerența cu alte măsuri

Registrul unic național al terenurilor neproductive este indispensabil, pentru a putea inventaria cu ușurință terenurile aflate în patrimoniul Statului Român prin administrarea Agenției Domeniilor Statului. Acest registru va permite accesarea informațiilor în timp real de către orice doritor/aplicant, pentru a utiliza terenurile neproductive/degradate aflate în proprietatea statului în scopul începerii de proiecte pentru producerea de energie verde.

În viitor, Agenția Domeniilor Statului poate extinde acest registru de inventariere atât pe terenul aflat în proprietate publică și privată a Statului Român sub administrarea Agenției Domeniilor Statului, cât și pe terenurile proprietate publică sau privată a Unităților Administrativ Teritoriale (UAT-uri), precum și proprietatea publică sau privată a altor entități ce au în administrare terenuri ce pot fi folosite cu destinația de producere de energie verde și care doresc acest lucru.

Complementaritatea și evitarea dublei finanțări

Această procedură este complementară Reformei 1 din cadrul Componentei 9 privind intrarea în vigoare a legii de punere în aplicare a regimului unic de acordare a licențelor industriale, care va asigura efectiv respectarea, printre altele, a aprobării tacite (tăcerea implicând consimțământul) pentru anumite tipuri de licențe după înregistrarea acestora pe platforma electronică, adoptarea principiului „doar o singură dată”, care permite întreprinderilor să fie obligate să furnizeze instituțiilor publice aceleași informații sau documente numai o singură dată.

Platforma PCUEL (punct unic de contact pentru acordarea de licenței industriale) parte din rezultatele acestei reforme este dezvoltată de Ministerul Economiei, Atreprenoriatului și Turismului și va funcționa ca punct unic de contact pentru oricine este interesat să obțină avizele, autorizațiile pentru obținerea avizelor/autorizațiilor și licențelor industriale, inclusiv a licenței pentru producția de energie RES.

Această măsură va contribui la implementare adecvată a măsurilor ce vizează producția de energie electrică din surse regenerabile ce vor fi finanțate prin Programul Operațional Dezvoltare Durabilă precum și prin Fondul de Modernizare, oferind în timp real o imagine clară asupra fondului funciar disponibil pentru instalarea / construcția de noi capacități de producție de energie verde concomitent cu reducerea birocrăției și simplificarea modului în care potențialii beneficiari pot intra în posesia acestor informații.

Posibilitatea de a avea în timp real o imagine de ansamblu, pentru întreg teritoriul aflat în administrarea statului, cu privire la terenurile ce pot fi folosite ca ”zone de accelerare pentru RES” și instalarea de noi capacități de producție din surse regenerabile pe acestea, asigură complementaritatea acestei reforme pe mai multe domenii de intervenție după caz.

Reforma va fi complementară cu intervențiile avute în vedere prin Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021 - 2027, în ceea ce privește producerea descentralizată a energiei electrice din surse regenerabile pentru consumul propriu al IMM-urilor și întreprinderilor mari, intervenții ce vor contribui la atingerea țintei din PNIESC de a avea o pondere de energie din surse regenerabile de 30,7% până în 2030.

O altă complementaritate avută în vedere este cea cu intervențiile ce vor fi finanțate prin Fondul de Modernizare și care vizează investiții în capacități noi de producere de energie din surse regenerabile (eoliană, solară, hidro, geotermală, hidrogen verde, etc.) în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon și atingerea țintelor asumate de România în cadrul Fondului de Modernizare.

Această reforma va fi complementară și cu intervențiile finanțate în cadrul Programului Operațional Tranziție Justă (POTJ) ce vizează creșterea gradului de reziliență energetică la nivel de comunitate prin operațiuni de dezvoltare a capacității de mici dimensiuni de producție, transport și stocare de energie regenerabilă (fotovoltaică, eoliană sau geotermală) pentru clădiri publice din județele vizate de POTJ.

În ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va revizui, în conformitate cu măsurile incluse în noul capitol, protocoalele încheiate cu coordonatorii de reforme și/sau investiții în scopul prevenirii și detectării timpurii a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene / bugetul de stat.

Mecanism implementare

Mecanismul de implementare a acestei reforme presupune trei etape distincte:

I. modificarea cadrului legal aplicabil prin introducerea și definirea ”zonelor de accelerare RES”, prin modificarea legislației ce guvernează activitatea ADS, precum și armonizarea acesteia cu legislația primară care guvernează domeniul producției de energie regenerabilă (OUG nr. 163/2022 pentru completarea cadrului legal de promovare a utilizării energiei din surse regenerabile, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative);

II. includerea în cadrul legal a obligației de reducere minim la jumătate a termenelor normate pentru avizare/autorizare, cuprinse în diferitele acte normative și regulamente interne ale autorităților și instituțiilor publice și celorlalte entități responsabile cu procesul de autorizare/avizare a termenelor normate pentru autorizarea/avizarea facilităților de producție a energiei regenerabile dezvoltate în cadrul zonelor de accelerare RES identificate în cadrul teritoriului administrat de ADS

III. Identificarea acelor terenuri degradate din categoria IV și V, aflate în administrarea ADS și realizarea Registrului Unic de Inventariere al Terenurilor Neproductive (RUITN), și gestionarea acestora printr-o aplicație IT care să permită o imagine reală a acestor terenuri aflate în administrarea ADS și care urmează să fie concesionate ca ”zone de accelerare RES” pentru construcția de noi capacități de producere a energiei regenerabile.

Modificarea cadrului legal va permite ca suprafața și calitatea terenurilor aflate în proprietatea statului să fie mai bine identificate și înregistrate corespunzător, astfel încât următoarele informații să fie obținute:

- suprafețele reale aflate în administrarea ADS;
- calitatea terenurilor agricole și clasificarea lor conform categoriilor de clasificare a Legii fondului funciar nr. 18/1991;
- împrejurimi/facilități învecinate, în special proximitatea față de rețele de transport a energiei electrice;
- adecvarea la diferite tipuri de surse de energie regenerabilă.

Toate aceste informații vor fi utile pentru a identifica cele mai potrivite terenuri din categoria IV și V de degradare și care urmează să fie desemnate ca ”zone de accelerare pentru RES”. Scopul

inventarierii este determinat de stabilirea acelor zone adecvate pentru instalarea de noi capacități de producție din surse de energie regenerabilă, întrucât în practică disponibilitatea terenului în apropierea rețelelor de transport sau distribuție a energiei electrice este un factor cheie.

Astfel, aceste suprafețe vor fi clasificate drept „zone acceleratoare pentru SRE”, cartografierea acestor terenuri va presupune și clasificarea acestora în sensul identificării celor mai potrivite suprafețe pentru construirea de noi capacități de producere a energiei din surse regenerabile.

Situația privind „zonele de accelerare pentru RES” va fi actualizată periodic (la fiecare 6 luni), pe măsură ce ADS va identifica noi terenuri degradate care se încadrează în această categorie.

Pentru zonele de accelerare pentru SRE care sunt situate pe teritoriul siturilor Natura 2000, exploatarea acestora va fi evidențiată corespunzător în RUITN, cu respectarea prevederilor art. 5 din REGULAMENTUL (UE) 2022/2577 AL CONSILIULUI din 22 decembrie 2022 de stabilire a unui cadru pentru accelerarea implementării energiei din surse regenerabile.

Darea în folosință a terenurilor degradate pentru instalarea/ construcția de capacități de producție de energie din surse regenerabile se va face printr-un proces de concesionare, în baza unor licitații publice cu tratament egal al beneficiarilor publici și privați. Concesionarea se va realiza având în vedere în permanență respectarea principiului de valoare adăugată pentru interesul public.

Redevențele rezultate din exploatarea terenurilor cu destinație de producere a energiei verzi se constituie ca venituri ale bugetului de stat.

Totodată, platforma PCUEL (punct unic de contact pentru acordarea de licenței industriale) va constitui *punctul unic de contact*, pe care cei interesați de dezvoltarea de noi capacități de producție a energiei verzi în „zonele de accelerare” o vor putea folosi în procesul de obținere a autorizațiilor / avizelor /licențelor necesare, realizându-se astfel o simplificare a acestui proces.

Punctului de contact unic electronic pentru licențe industriale (PCUEL), se va integra în sistemul e-guvernare gestionat de Autoritatea pentru Digitalizarea României și se va interconecta cu sistemele informatice ale autorităților competente, precum și cu datele asociate acestor sisteme, într-un mod în care datele vor putea fi partajate între părțile interesate, indiferent de tehnologia folosită.

Prin această platformă se urmărește simplificarea procedurilor de obținere a licențelor și a actelor administrative cu caracter similar în vederea desfășurării unei activități industriale aferente obiectului de activitate, astfel încât antreprenorii să beneficieze de următoarele:

- obținerea licenței industriale unice prin depunerea cererii într-un singur punct de contact electronic;
- posibilitatea utilizării simulatorului de licență pentru a cunoaște din timp termenele de obținere, procedurile și tarifele aferente;
- comunicare facilă cu autoritățile implicate în procesul de acordare a licenței industriale unice;
- legislația autorităților competente aplicabilă emiterii actelor administrative, precum și legislația aplicabilă procesului de acordare a licenței industriale unice;
- formularele disponibile în format electronic;
- aplicarea principiului „o singură dată”, conform căruia autoritățile competente solicită o singură dată solicitantului de licență industrială unică aceleași documente, date sau orice alte informații necesare în cadrul procesului de acordare a licenței.

Trebuie menționat faptul că odată finalizat procesul de validare cantitativă a conținutului dosarului pe portalul public al PCUEL se vor iniția cererile de aprobare către autoritățile responsabile pentru verificarea calitativă a condițiilor necesare emiterii licenței. Acestea vor fi înrolate pe platformă și vor avea acces la documentele necesare pentru emiterea autorizațiilor/avizelor/acordurilor ce sunt în competența proprie. De remarcat faptul că procesele de verificare calitativă pot fi atât de tip verificare documentație cât și de tip verificare fizică a conformității informațiilor prezentate de operatorul economic.

În sensul aplicării unor proceduri mai eficiente și de scurtă durată pentru dezvoltarea și construirea acestor proiecte și ținând cont de *Recomandarea CE din 18 mai 2022 privind accelerarea procedurii de acordare a autorizațiilor pentru proiectele în domeniul energiei electrice din surse regenerabile și facilitarea contractelor de achiziție de energie electrică*, va fi implementat un modul în cadrul PCUEL destinat pentru acordarea autorizațiilor/avizelor/acordurilor pentru proiectele în domeniul energiei electrice din surse regenerabile, prin completarea/modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 140/2022 privind licența industrială unică.

Licența unică va cuprinde astfel, pe lângă autorizațiile de funcționare, autorizațiile de mediu, autorizațiile de construire și alte avize, documentele specifice procesului de racordare la rețea emise de OD și OTS (avizul tehnic de racordare, contractul de racordare la rețea etc.), prevăzute de reglementările în vigoare, care ar eficientiza procesul de racordare de rețeaua electrică și ar accelera intrarea pe piață a producătorilor de energie electrică.

Pentru identificarea terenurilor degradate din categoria IV și V și realizarea **Registrul Unic de Inventariere al Terenurilor Neproductive (RUITN)**, este necesar ca Agenția Domeniilor Statului să creeze un proiect de dotare a instituției, ce ar permite un flux continuu de date ce sunt luate din teren și introduse în mod automat într-o bază de date complexă realizată pentru Agenția Domeniilor Statului - RUITN.

Digitalizarea Agenției Domeniilor Statului este o cerință obligatorie în această fază, pentru a putea accesa rapid informații despre orice parcelă de teren interogată (atât situația juridică, cât și istoricul parcelei).

Hărțile vor putea fi accesate în timp real de o platformă informatică instalată pe dispozitivele Agenției Domeniilor Statului (fiind vorba de informații complexe și de mari dimensiuni, echipamentul va trebui să fie foarte performant) și, în același timp, vor fi transformate în hărți de dimensiuni mai mici ce pot fi citite de telefoane/tablete/calculatoare mai slabe ca performanță.

Având în vedere faptul că unele dintre terenurile aflate în administrarea Agenției Domeniilor Statului sunt situate la înălțimi geografice mari, în locuri greu de ajuns, de traversat porțiuni mlăștinoase, totul pentru a ajunge să se opereze măsurătorile necesare și să se inventarieze calitatea solului aflat în administrarea sa, dotarea Agenției Domeniilor Statului trebuie să vizeze îndeplinirea condiții optime pentru monitorizare a teritoriului administrat. În acest context se vor achiziționa drone performante ce pot realiza măsurători în zone greu accesibile precum și autovehicule de transport pentru echipele din teren responsabile cu realizarea măsurătorilor și identificarea terenurilor degradate.

Beneficiar

Agenția pentru Domeniile Statului în calitate de administrator al terenurilor deținute de Statul Român.

Grupul țintă

Întreaga populație a țării și partenerii economici interesați în depunerea de proiecte ce vizează noi capacități de producere a energiei verzi, proiecte ce pot fi finanțate din surse multiple - din Politica de Coeziune prin programele operaționale naționale (PDD) sau din Fondul de Modernizare.

Ajutor de stat

Conform prevederilor art. 4, alin. (1) din Legea nr. 268/2001 privind privatizarea societăților ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, ADS este instituție publică, finanțată integral de la bugetul de stat și are printre atribuții exercitarea în numele statului a prerogativelor dreptului de proprietate asupra terenurilor cu destinație agricolă aparținând domeniului public și privat al statului; precum și gestionarea și exploatarea eficientă a patrimoniului de stat, al cărui proprietar mandatat este; și, administrarea terenurilor cu destinație agricolă aparținând domeniului public și privat al statului în vederea concesionării sau arendării acestora, pentru realizarea de exploatații agricole optime.

Astfel, ca urmare a analizei preliminare derulată împreună cu experții Consiliul Concurenței, *prima facie*, finanțarea acordată în cadrul acestei reforme nu intră sub incidența ajutorului de stat, mai ales că veniturile obținute din redevențele aferente concesionării/arendării terenurilor administrate de ADS se virează direct la bugetul de stat și nu rămân la dispoziția.

Perioada de implementare

Pentru componenta de modificare a cadrului legislativ termenul estimat este trimestrul Q4 2023.

Pentru componenta de inventariere a terenurilor degradate și dezvoltarea registrului unic, termenul estimat de finalizare este trimestrul Q4 2024.

Pentru demararea procedurilor de semnare a contractelor de concesionare termenul estimat este Q2 2025.

Pentru obținerea a cel puțin unei autorizații pentru construcția de capacitate de producție de energie din surse regenerabile în zonele de accelerare pentru RES prin folosirea platformei PCUEL termenul estimat este Q4 2025.

Buget

Costul aferent implementării acestei reforme este de 5.000.000 euro și vizează:

- Dezvoltarea și operaționalizare RUITN va permite afișarea în timp real pe site-ul ADS a zonelor de accelerare pentru RES, afișarea acestora făcându-se pe categorii. Aplicația trebuie să permită preluarea datelor GIS furnizate de dronele topografice, transformarea și inserarea acestora în baza de date, trebuie să permită utilizatorului să introducă sau să corecteze date suplimentare (metadata) etc.). Prin digitalizare se înțelege dezvoltarea unei baze de date cu funcționalități GIS (Oracle, SQL, Postgres etc.) care să conțină situația la zi a teritoriului;
- Dotarea ADS cu echipament IT necesar pentru operaționalizarea și operarea platformei RUITN (servere, sistem UPS, sistem wireless, sistem desktop pentru structura care va avea

atribuții în gestionarea platformei RUITN, aplicații software pentru operaționalizarea platformei - licență AUTOCAD, licență TopoLT);

- Dotarea ADS cu echipamente pentru identificarea și monitorizarea "zonelor de accelerare RES": drone performante ce pot realiza măsurători ce se transmit automat într-un sistem digital realizat special pentru acest registru; stații RTK pentru fiecare dronă pentru a face conexiunea la satelit; echipamente IT pentru fiecare echipă mobilă (laptopuri performanțe); mașini de teren de cea mai bună calitate ce pot ajunge în zone greu accesibile (vor fi luate în considerare numai vehiculele cu emisii zero sau, în cazul vehiculelor cu destinație specială, numai cele mai bune tehnologii disponibile) ce pot fi prevăzute cu bene de transport a dronelor și echipamentelor, baterii Li-Ion pt marire ciclu de survolare drone

I1. - Formarea profesională a resursei umane pentru dobândirea de competențe în domeniul energiei verzi (alocare 10.380.000 euro)

Provocare

În contextul țăintelor asumate de Uniunea Europeană de neutralitate climatică până în 2050 prin producerea energiei din surse regenerabile, România trebuie să facă față provocării de a asigura resursele umane necesare implementării investițiilor privind transformarea tehnologică a sectorului energetic național cu personal calificat care să dobândească noi competențe în concordanță cu cerințele actuale. Acest lucru se poate realiza fie prin dezvoltarea unor competențe existente (perfecționare) fie prin obținerea unor noi competențe (recalificare) în domeniul energiei verzi.

Abilitățile tehnice și profesionale ale specialistilor din domeniul energetic din surse convenționale sunt ușor transferabile către sectorul energiei regenerabile și al distribuției de energie, iar calificarea și autorizarea în urma cursurilor de formare și reconversie le vor permite acestora să lucreze în instalarea, operarea și mentenanța proiectelor aferente surselor regenerabile.

În ultimii ani producția de energie electrică a trecut printr-o serie de schimbări majore, de la gestionarea centralizată a sistemului de producere a energiei din surse fosile convenționale amplasate în câteva regiuni ale țării la o producție la un sistem de producție distribuită a energiei, la care s-a adăugat și producția din surse regenerabile. Această situație conduce la redistribuirea actualului personal calificat care deservește capacitățile de producere a energiei electrice, (număr de aprox. 25.000 salariați), în zonele în care se dezvoltă noi capacități bazate pe tehnologii verzi.

Totodată, ținând cont de amploarea și multitudinea investițiilor care vor fi implementate în perioada următoare pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile (investițiile din Fondul de Modernizare, Componenta 6 din PNRR, programele operaționale aferente exercițiului bugetar 2021 -2027: PTJ, PDD), s-a constatat că este necesară formarea unui număr de cel puțin de 2 sau 3 ori mai mare decât numărul angajaților existenți.

Astfel, perspectivele privind dezvoltarea energiei solare în următoarele decenii sunt optimiste, fiind anticipată o creștere continuă în acest sector. Această creștere va fi impulsionată în principal de consumul propriu de energie și de instalarea unui număr tot mai mare de panouri fotovoltaice pe acoperis. Această tendință conferă Uniunii Europene un avantaj competitiv semnificativ, având un impact pozitiv asupra creșterii economice și generând oportunități de locuri de muncă. Până în anul 2020 la nivelul UE, industria fotovoltaică solară a contribuit la crearea a aproximativ 357.000 de locuri de muncă, iar estimările arată că acest număr va crește la 584.000 până în 2025 și la aproximativ 1,1 milioane până în 2030. În acord cu tendința înregistrată la nivel european și având în vedere că, potrivit statisticii naționale, până în 2022 au fost pregătiți un număr de numai 1997 de profesioniști cu calificarea de instalator sisteme fotovoltaice (COR 741103), formarea specialistilor din domeniul tehnologiilor curate trebuie continuată în ritm accelerat.

Dinamica sectoarelor și a tehnologiilor verzi și digitale în domenii precum instalarea și mentenanța echipamentelor pentru realizarea energiei din surse regenerabile (fotovoltaice și eoliene), stocarea energiei prin baterii, autovehicule electrice, producția și distribuția hidrogenului, digitalizarea rețelelor de distribuție, precum și contorizarea inteligentă impun o reprofesionalizare/recalificare în meserii care sunt adaptate la cele mai recente

evoluții de pe piața muncii în domeniul energiei din surse regenerabile. Pentru a răspunde acestor provocări este necesară o mapare la nivel național pentru identificarea celor mai recente meserii care să corespundă cerințelor actuale impuse de dinamica sectoarelor din domeniul producerii de energie regenerabilă. De precizat este faptul că până în prezent în Clasificarea ocupațiilor din România - COR au fost incluse doar trei meserii din domeniul energiei verzi: Instalator panouri fotovoltaice - cod COR 741103, Inginer Energie Solară - Cod COR 215151 și Inginer Energie Eoliană - Cod COR 215152.

Prin pregătirea forței de muncă calificate în domeniul instalațiilor, a mecanicii etc, atât în meserii nou identificate, cât și în meserii deja existente va garanta că angajații pot trece fără dificultăți la noi locuri de muncă în domeniul energiei verzi imediat după finalizarea formării și obținerea calificărilor în domenii specifice.

Obiectiv general

Măsură are drept obiectiv general calificarea și /sau recalificarea forței de muncă din domeniul energiei din surse regenerabile prin dobândirea de noi competențe, cât și atestarea/autorizarea angajaților în competențe verzi și/sau digitale. Prin această intervenție se vizează atât creșterea competitivității forței de muncă, cât și a societăților și firmelor din domeniu.

Obiectiv specific

Obiectivul specific constă în certificarea accelerată în competențe adaptate la cele mai recente evoluții de pe piața muncii în domeniul energiei din surse regenerabile prin programe de formare recunoscute la nivel național, care includ cursuri de inițiere, calificare, perfecționare sau specializare, în conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

Contribuția la obiectivele REPowerEU:

Măsura răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. f din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(f) sprijinirea obiectivelor prevăzute la literele (a)-(e) *printr-o recalificare accelerată a forței de muncă în direcția competențelor verzi și digitale aferente*, precum și prin sprijinirea lanțurilor valorice de materii prime și tehnologii critice legate de tranziția verde.

Coerența cu alte măsuri

Măsura este în raport de complementaritate cu Componenta 7 - Transformarea Digitală, investiția 19. Scheme dedicate perfecționării/recalificării angajaților din firme, cu Componenta 6 Energie și cu Componenta 5 - Valul renovării, investiția 3. - Consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor din domeniul construcțiilor prin dezvoltarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor.

Complementaritatea cu alte fonduri europene și evitarea dublei finanțări

Măsura este complementară cu acțiunile de formare profesională derulate prin Programul Operațional Capacitate Umană (POCU) aferent perioadei 2014-2020 sau Programul Educare și Ocupare (PEO) și Programul Tranziție Justă (PTJ) aferente perioadei 2021 -2027.

În ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va revizui, în conformitate cu măsurile incluse în noul capitol, protocoalele încheiate cu coordonatorii de reforme și/sau investiții în scopul prevenirii și detectării timpurii a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene / bugetul de stat. Totodată, pentru a evita dubla finanțare, măsura va exclude atât din mapare, cât și din partea de formare populația din cele 6 județe (Dolj, Gorj, Hunedoara, Mureș, Prahova și Galați) pentru care sunt prevăzute măsuri similare în Programul Tranziție Justă.

Mecanism implementare

Investiția se concentrează în principal pe dezvoltarea competențelor în domeniul tehnologiilor curate care provin din utilizarea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi energia solară, eoliană, hidro și geotermală (RES), sprijinind astfel procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic.

În prezent, în România, pe lângă școlile profesionale și licee tehnologice care oferă programe de formare în domeniul instalațiilor electrice și al energiilor regenerabile, în cazul personalului calificat în domeniul instalațiilor, mecanicii, etc, dar fără competențe în energii regenerabile există centre de formare autorizate de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale care prin cursuri practice și teoretice asigură o pregătire completă, finalizată cu certificate de calificare sau de absolvire pentru astfel de meserii.

În cazul în care, în urma unei analize a pieței muncii în corelare cu deficitul de personal și cu nevoile operatorilor economici, etc., se identifică o nouă ocupație, conform unei proceduri la nivel național (Ordinului nr. 37/83/2022 pentru aprobarea Procedurii de actualizarea Clasificării ocupațiilor din România - COR), aceasta poate fi inclusă în COR, cu avizul ministerelor relevante, Ministerul Educației și Ministerul Muncii și Solidarității Sociale.

Pentru fiecare ocupație nouă inclusă în COR se realizează un Standard ocupațional aprobat de către Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) în conformitate cu ORDINUL comun MEN și MMJS nr. 3.712 din 21 mai 2018 privind aprobarea Metodologiei de elaborare, validare, aprobare și gestionare a standardelor ocupaționale și a modelului de standard ocupațional. Standardul ocupațional include definirea obiectivelor de învățare, planul de pregătire, programa de formare profesională, cadrul de evaluare (cerințele minime privind nivelul de calificare și experiență profesională), conținutul programelor de evaluare și instrumentele și materiale didactice utilizate.

Pe baza acestui Standard ocupațional, vor fi organizate programe de formare pentru a oferi adulților posibilitatea de a dobândi competențe specifice privind locul de muncă pentru noua ocupație, care se vor finaliza cu obținerea unei diplome. Programele de formare sunt autorizate de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale prin Comisiile Județene de Autorizare înființate în subordinea sa, conform legislației în vigoare (OG 129/2000 privind

formarea profesională a adulților). Programele pot fi de tip inițiere, calificare, perfecționare sau specializare.

Investiția urmărește ca printr-o cartografiere la nivel național (din care vor fi excluse cele 6 județe pentru care sunt dedicate măsuri specifice prin PTJ) să se identifice noi ocupații din domeniul producerii energiei regenerabile, includerea acestora în COR și realizarea Standardelor ocupaționale aferente. Într-o etapă ulterioară, centre de formare selectate vor organiza cursuri de pregătire profesională atât pentru ocupațiile nou identificate, cât și pentru ocupații din domeniul energiei curate incluse anterior în COR.

În vederea îndeplinirii obiectivului menționat, măsura se va implementa cu sprijinul unor furnizori autorizați de programe de formare profesională desemnați prin procedură competitivă.

Investiția se va realiza în două etape.

Etapa 1 - maparea nevoilor și identificarea ocupațiilor noi:

Furnizorul/furnizorii desemnat/desemnați (inclusiv în format asociativ dintre o asociație profesională reprezentativă din domeniul energiei regenerabile și un IMM), în urma organizării unui apel de proiecte, va realiza minim următoarele activități:

- a) Analiza nevoilor de formare și corelarea acestora cu ocupațiile prevăzute în Clasificarea ocupațiilor din România (COR), actualizarea, după caz, a ocupațiilor din COR în vederea adaptării la cele mai recente tendințe din piața muncii în domeniul energiei din surse regenerabile, cu avizul Ministerului Energiei. Maparea se va realiza la nivel național (din care vor fi excluse cele 6 județe pentru care sunt dedicate măsuri specifice prin PTJ) prin utilizarea unei matrice de calificări pentru competențele verzi și se va baza pe analize și studii de piață pentru a identifica nevoile specifice.
- b) Elaborarea de standarde ocupaționale pentru toate ocupațiile nou identificate și revizuirea unor standarde operaționale aprobate conform unor proceduri care nu mai sunt în vigoare.
- c) Autorizarea programelor de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale.
- d) Selectarea grupului țintă.

Cartografierea nevoilor va ține cont și de informațiile furnizate prin „ReCONNECT - Adaptarea la Schimbare - Mecanism Integrat de Anticipare, Monitorizare, Evaluare și Educație Pieței Muncii”, implementat de ANOFM, inclusiv indicatorii furnizați privind deficitul de competențe la nivel național.

Etapa 2 - formarea profesională în domeniul producției de energie regenerabilă

Pe baza rezultatelor din etapa întâi, etapa a doua se va concretiza prin organizarea de către centre de formare profesională selectate a unor cursuri practice și teoretice finalizate cu certificate de calificare sau de absolvire pentru ocupațiile nou identificate sau deja incluse în COR din domeniul producției de energie regenerabilă.

Furnizorii de formare profesională/asociații profesionale de profil (inclusiv furnizori care își desfășoară activitatea de pregătire în mai multe centre de pregătire profesională) distribuiți la nivel național (din care vor fi excluse cele 6 județe pentru care sunt dedicate măsuri specifice prin PTJ) vor fi selectați prin lansarea unui apel de proiecte.

Aceștia vor desfășura următoarele activități:

a) Organizarea programelor de formare profesională în conformitate cu nevoile stabilite în primă etapă, care vor fi finalizate prin certificate de calificare sau de absolvire cu recunoaștere națională. Pregătirea profesională va viza atât ocupațiile nou identificate, cât și alte ocupații din domeniul tehnologiilor curate pentru care există o cerere ridicată precum: instalator pentru sisteme fotovoltaice solare, inginer centrale fotovoltaice și inginer centrale eoliene.

b) Evaluarea profesioniștilor din domeniu (printr-un examen - probă scrisă și probă practică) în vederea obținerii certificatului de competențe profesionale prin recunoașterea competențelor obținute în procesul de munca (experiență), conform unui nou standard ocupațional identificat în prima etapă sau a altor standarde din domeniul tehnologiilor curate, fără a participa la programele de formare.

Programele de formare profesională includ totodată realizarea unor activități de training specializat, definirea conceptelor și a modului de desfășurare a activităților de instruire, identificarea și cooptarea formatorilor, realizarea suportului de curs, activități de monitorizare a rezultatelor.

Toți furnizorii de formare profesională/ asociații profesionale cu profil vor fi autorizați pentru ocupațiile vizate în ghidul solicitantului și vor avea experiență relevantă în domeniu.

La aceste cursuri vor participa specialiști care au cunoștințe și abilități specifice din domeniul tehnic, electric, electromecanic etc., pentru a se perfecționa din domeniul tehnologiilor curate.

În vederea accesării programelor de formare pentru implementarea programului vor fi respectate criteriile de privind egalitatea de gen și de șanse potrivit principiilor Pilonului european al drepturilor sociale.

Măsura vizează formarea profesională a 4.000 de specialiști din domeniul tehnologiilor curate care utilizează energia generată din surse regenerabile sau durabile.

Pentru a asigura vizibilitate în rândul specialiștilor care vor participa la aceste cursuri de formare se va organiza o campanie de informare concretizată prin anunțuri pe site-urile relevante, spoturi audio/video etc.

Beneficiari

Furnizori de programe de formare profesională / asociații profesionale cu profil orice altă entitate care are capacitatea de a furniza expertiză în domeniu, care vor organiza și furniza serviciile de training specializat.

Grupul țintă

Profesioniști sau specialiști din domeniul tehnologiilor curate care utilizează energia generată din surse regenerabile sau durabile;

Persoanele juridice - angajatorii persoanelor instruite, dacă specialiștii sau lucrătorii cu activitate în producerea de energie regenerabilă, care au fost instruiți, sunt angajații acestora.

Perioada de implementare: Reforma va fi realizată până în trimestrul III 2026.

Ajutor de stat

Beneficiarii acestor cursuri de formare profesională vor fi persoane fizice, iar furnizorii de formare care vor derula aceste cursuri de formare vor fi selectați prin procedură de achiziție publică/procedura competitivă. În această situație măsura nu intră sub incidența ajutorului de stat.

Calendar de implementare

Activitate	Termen de finalizare
Etapa 1 - maparea nevoilor și identificarea ocupațiilor noi	
Lansarea apelului de proiecte pentru identificarea nevoilor și selectarea furnizorului	T4 2023
Semnarea contractului/ contractelor cu furnizorii desemnați	T1 2024
Derularea cartografierii la nivel national	T2-T3 2024
Finalizarea nevoilor de formare (aprobarea standardelor ocupaționale și acreditarea programelor)	T4 2024
Etapa 2 - formarea profesională în domeniul producției de energie regenerabilă	
Lansarea apelului de proiecte pentru selecția furnizorilor de pregătire profesională:	T1 2025
Semnarea contractelor cu furnizorii de pregătire profesională:	T2 2025
Derularea programelor de pregătire:	T3 2025 - T3 2026

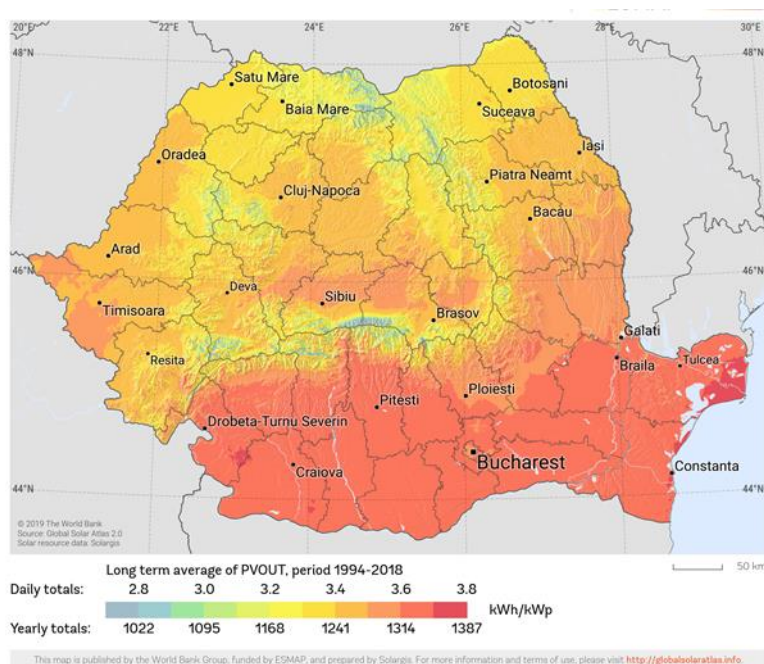
Investiția 2.a - Proiect pilot de concesionare pentru instalarea unei capacități de 20 MW aferente producției de energie electrică cu tehnologie fotovoltaică flotabilă pe infrastructura sistemelor hidroameliorative aflate în administrarea ANIF (alocare 22.000.000 euro);

Provocări investiție

O provocare a tranziției energetice către producția de energie regenerabilă solară în România o constituie lipsa disponibilității terenurilor pentru instalarea de centrale solare de putere mare. După cum se poate vedea și din hărțile de mai jos principalele zone pretabile la dezvoltarea eficientă a centralelor solare sunt de asemenea pretabile derulării activităților agricole fapt ce le pune în concurență din punct de vedere al disponibilității, cu agricultura fiind întotdeauna preferată.

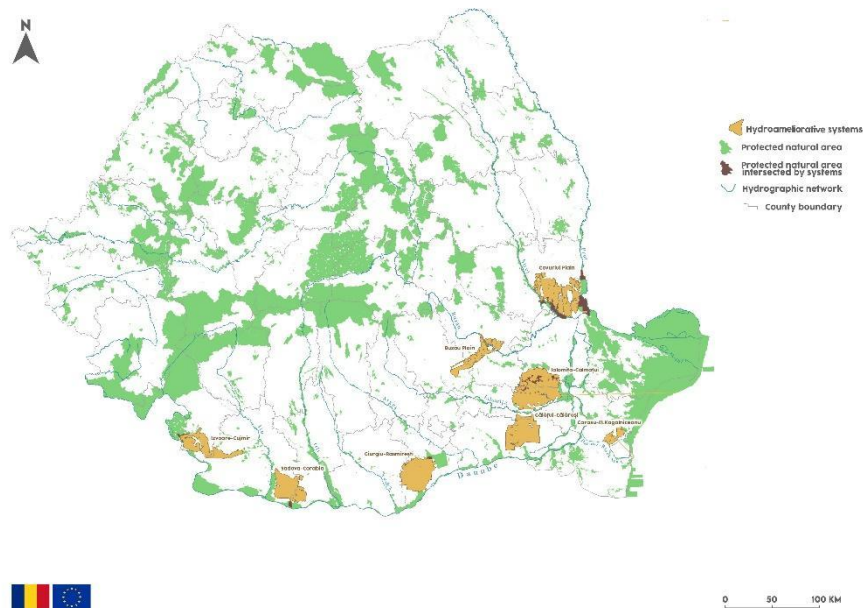
Din punct de vedere al disponibilității terenurilor, amenajările hidroameliorative au un potențial mare, încă neexplorat. Amenajările de irigații din România sunt compuse din 3 categorii: 1 - Canalele principale de irigații administrate de către ANIF, 2 - Canalele secundare de irigații administrate de Asocierile de fermieri și 3 - Instalațiile terțiare de irigații administrate de fermieri individuali.

Având în vedere contextul actual de creștere a costurilor aferente energiei, se impune dezvoltarea de mecanisme/sisteme alternative de producere a energiei, fapt pentru care se propune creșterea cotei de energie regenerabilă și a reducerii amprente de carbon.

Potențialul de energie electrică fotovoltaică 2020 - (Analiza Băncii Mondiale, Sursa: Global Solar Atlas 2.0, Date despre resurse solare: Solargis)

Amenajări hidroameliorative- (MIPE 2022)

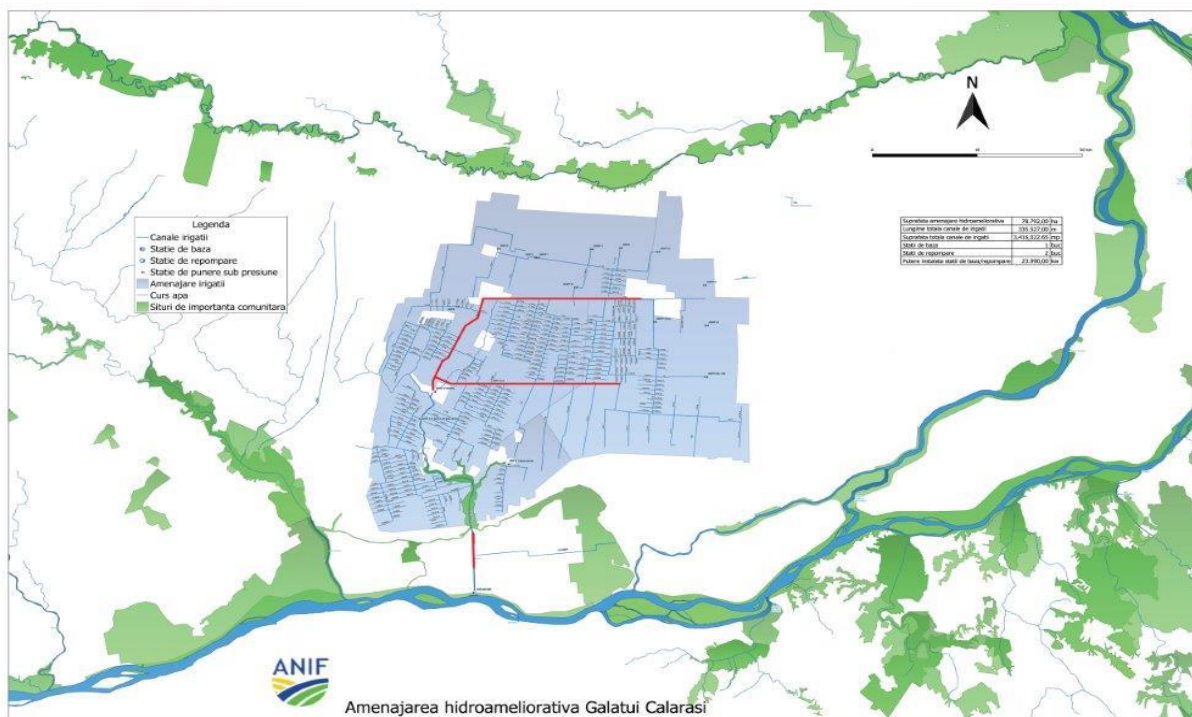
Reforma 1 a prezentului capitol este ținută pentru a ajuta la tratarea acestei provocări, însă și suprafețele aferente canalelor principale din amenajările hidroameliorative pretabile la amplasarea soluțiilor fotovoltaice pot trata și ele problema indisponibilității suprafețelor pentru dezvoltarea centralelor fotovoltaice.

Aceste canale prin caracteristicile lor geometrice precum și prin poziția lor geografică pot deveni suportul unor instalații fotovoltaice pe sistem flotabil, care să asigure o producție consistentă de energie verde pe toată perioada anului, inclusiv în perioadele din an când sistemele de irigații sunt folosite.

Panourile fotovoltaice plutitoare pe canale de irigații (renovate) prezintă o serie de avantaje semnificative precum: producția de energie regenerabilă, în zone cu teren disponibil limitat, infrastructura hidroameliorativă este bine conectată la REN facilitând distribuția energiei produse, canale de irigații renovate utilizate pentru această investiție nu sunt situate în Natura2000 sau în alte arii protejate, un astfel de proiect sporește sinergia dintre managementul apei și producția de energie regenerabilă. Panourile contribuie la reducerea evaporării și la prevenirea creșterii algelor care crează blocaje, iar apa contribuie la răcirea panourilor crescând astfel și eficiența acestora.

Proiectul pilot de concesionare constă în instalarea pe canalele principale de irigații, reabilitate, administrate de ANIF, a unor instalații de producere a energiei prin centrale fotovoltaice cu o putere instalată de 20 MW.

Infrastructura canalelor principale de irigații folosite ca suprafață concesionabilă pentru instalarea proiectului pilot se situează pe canale principale deja reabilitate cu deschidere mare. Suprafața aleasă pentru a fi concesionată proiectului pilot este situată în amenajarea de irigații Gălățui - Călărași, conform imaginii de mai jos:

Localizarea canalelor principale de irigații deja reabilitate pentru a fi utilizate pentru proiectul pilot (sursa: ANIF)

Rețeaua de canale de irigații Gălățui - Călărași are de asemenea o foarte bună legătură la rețeaua de transport a energiei electrice ce va favoriza evacuarea energiei produse de proiectul pilot fără costuri suplimentare substanțiale.

Instalarea acestor echipamente pe canalele principale de irigații contribuie la îmbunătățirea siguranței în funcționare a SEN/RET prin asigurarea condițiilor de funcționare independentă în caz de avarii și în cazul eventualelor procese de restaurare, alimentarea fără întrerupere a serviciilor interne fiind vitală pentru reușita soluționării avariilor și a proceselor de restaurare.

Centralele fotovoltaice se vor instala exclusiv pe suprafața următoarelor canale de irigații administrate de Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare: CA I - Gălățui Călărași, CA II - Gălățui Călărași, CA BARZA - Gălățui Călărași, CP - Gălățui Călărași, fără a fi necesare suprafețe suplimentare.

Aceste suprafețe nu sunt situate în zonă protejată sau situri de importanță comunitară din perspectiva conservării speciilor și habitatelor.

Obiectivul general

Obiectivul general al acestei investiții îl reprezintă crearea unui model de concesiune a suprafețelor canalelor principale de irigații în vederea instalării unei capacități de producere a energiei din surse regenerabile, din sursă fotovoltaică flotabilă pe infrastructura sistemului hidroameliorativ gestionat de ANIF.

Obiectiv specific

Investiția prevede desfășurarea unei licitații pentru concesionarea unei suprafețe localizate pe canalele principale de irigații deja reabilitate în amenajarea hidroameliorativă Gălățui - Călărași, în vederea instalării unei capacități pilot de 20 MW producție de energie electrică solară prin montarea de panouri fotovoltaice flotabile.

Investiția va consta în acordarea unui ajutor de stat în valoare de 45% din valoarea eligibilă a aferentă instalării punerii în funcțiune a 20 MW de capacitate de producere a energiei din sursă solară flotabilă pe canalele principale de irigații deja reabilitate în amenajarea hidroameliorativă Gălățui - Călărași, până la sfârșitul anului 2026.

Această măsură are ca obiectiv specific secundar crearea unui model de bune practici pentru alte amenajări hidroameliorative similare, care să conducă la nivelul ANIF la generalizarea acestui tip de concesionare în vederea producției de energie regenerabilă din sursă solară.

Complementaritate

Măsura vine în sprijinul acțiunilor din cadrul Componentei 6 Energie prin acțiuni ce privesc facilitarea investițiilor în domeniu, eficiența energetică sau rețehnologizarea și digitalizarea sistemelor energetice.

Complementaritate cu alte surse de finanțare

Activitățile investiției sunt complementare cu acțiunile susținute de **Fondul pentru Modernizare**, respectiv acțiuni ce vizează producerea și utilizarea energiei electrice din surse regenerabile, stocarea energiei și modernizarea sistemelor și rețelelor energetice pentru transportul de electricitate și gaz.

În ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va revizui, în conformitate cu măsurile incluse în noul capitol, protocoalele încheiate cu coordonatorii de reforme și/sau investiții în scopul prevenirii și detectării timpurii a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene / bugetul de stat.

Mecanism de implementare

ANIF va realiza o licitație pentru concesionarea suprafețelor identificate aferente canalelor principale de irigații din amenajarea hidroameliorativă Gălățui-Călărași în vederea acordării unui ajutor de stat reprezentând 45% din valoarea eligibilă aferentă instalării unei capacități totale de 20 MW pentru producția de energie electrică solară cu tehnologie fotovoltaică flotabilă pe infrastructura sistemelor hidroameliorative aflate în administrarea sa.

Operatorii economici desemnați, vor operaționaliza o soluție tehnică cu panouri fotovoltaice flotabile. Panourile se vor monta doar pe acele canale care au deja infrastructura renovată.

Energia electrică produsă prin instalarea sistemului fotovoltaic din cadrul proiectului pilot va fi consumată în condițiile pieții cât mai aproape de sursă. Prin urmare beneficiarul acestei cantități de energie produsă nu va fi obligatoriu ANIF.

ANIF, în calitate de administrator al canalelor principale de irigații va primi în schimbul concesiunii suprafețelor pentru producția de energie regenerabilă o redevență, calculată conform evaluărilor realizate în condițiile legii. Veniturile obținute din redevență vor fi virate la bugetul de stat conform prevederilor legale.

Deși până în prezent ANIF nu a concesiionat secțiuni ale infrastructurii aflate în administrarea, și, prin urmare, nu există o metodologie în acest sens, ANIF va efectua o evaluare prealabilă pentru a estima valoarea de piață pentru concesiionarea suprafețelor loturilor de pe canalele principale de irigații renovate pe baza unei metodologii de evaluare elaborată de un evaluator independent.

Capacitatea RES va fi o unitate de producție autonomă, fără obligația de a furniza energie instalațiilor de irigare (ANIF). Producătorul de energie va acționa în condițiile pieței. Acest lucru nu exclude ca la un moment dat să fie livrată energie către ANIF, dar acest lucru se va întâmpla doar în condițiile pieței. Capacitățile de producție a panourilor fotovoltaice vor fi conectate la rețea și energia va fi injectată în rețeaua de transport/distribuție.

Beneficiari

Beneficiarul direct este Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare (ANIF).

ANIF este instituție publică finanțată din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul de stat, în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare exploatează, administrează, întreține și repară amenajările de îmbunătățiri funciare din domeniul public sau privat al statului, declarate de utilitate publică (potrivit criteriilor stabilite prin Normele metodologice de aplicare a Legii îmbunătățirilor funciare nr. 138/2004, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.872/2005, cu modificările ulterioare).

Grupul țintă vizat de proiect este reprezentat în principal de consumatorii de energie electrică din aria proiectului, dar și de cetățenii României în general prin acces la energie curată.

Ajutor de stat

Măsura se va supune regulilor de ajutor de stat cu încadrarea acesteia în prevederile Regulamentului GBER (art. 41).

Canalele de irigații sunt infrastructură publică deținută de stat și aflată în administrarea ANIF. ANIF va încheia contracte de concesiune în baza unei proceduri de licitație competitive cu ofertanții câștigători pentru capacitățile de producere a energiei în baza schemei de ajutor de stat care acordă sprijin financiar pentru investiții în conformitate cu prevederile GBER.

Calendar de implementare

Activitate		Termen finalizare
	Finalizare documentație concesiionare	Trim. I 2024

Instalare fotovoltaic	sistem	Lansare licitație concesionare	Trim. II 2024
		Semnare contract de concesionare și acordare de ajutor de stat	Trim IV 2024
		Finalizare Implementare	Trim. IV 2025

Perioadă de realizare: Investiția va fi realizată până în trimestrul IV, 2025.

Investiția 3 – Eficiență energetică pentru APL-uri (alocare 300.000.000 euro)

Provocare:

Situația geo-politică și economică a Uniunii Europene și, în particular a regiunii României, s-a schimbat substanțial de la momentul adoptării Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) în luna noiembrie a anului 2021. Invazia Rusiei în Ucraina a schimbat major perspectivele macro-economice, în urma apariției unei noi crize cu efecte deosebite în plan energetic, în plan agroalimentar, inclusiv în lanțurile de aprovizionare și în schimburile comerciale, **cu impact major în creșterea prețurilor**. Gravitatea acestor evoluții nu a fost anticipată la momentul adoptării Deciziei de Implementare a PNRR al României (CID). Aceste evoluții au impact direct asupra realizării investițiilor incluse în PNRR și sunt **considerate circumstanțe obiective cu incidență mare la nivelul statelor membre**.

În acest context, dacă o măsură nu mai poate fi realizată parțial sau în totalitate ca urmare a unor circumstanțe obiective, modificarea acesteia se poate realiza în baza art. 21 din Regulamentul (UE) 2021/241 privind MRR.

În cadrul procesului de ajustare a Planului Național de Redresare și Reziliență, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA), în calitate de coordonator de reforme/investiții, a propus modificarea indicatorilor cantitativi aferenți **investiției 11.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice din cadrul Componentei 5 Valul Renovării**". Această propunere a avut ca scop reevaluarea indicatorilor inițiali în contextul creșterii prețurilor.

Asfel, în considerarea faptului că provocările identificate pentru Investiția **11.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice din cadrul Componentei 5 Valul Renovării (a se vedea textul PNRR)** persistă și necesită abordare adecvată, s-a formulat prezenta propunere de continuare a îndeplinirii obiectivelor investiției inițiale.

Scopul central al acestei propuneri este de a oferi continuitate și consolidare eforturilor în ceea ce privește renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor publice, respectiv renovarea integrată a clădirilor publice care să conducă la economii de energie, reducerea emisiilor de CO₂ și reducerea costurilor de exploatare și de întreținere.

Având în vedere oportunitatea oferită de momentul elaborării noului capitol REPowerEU, introducerea **investiției 3. Eficiență energetică pentru APL-uri**, reprezintă continuarea demersurilor de realizare a obiectivelor investiției din PNRR **11.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice din cadrul Componentei 5 Valul Renovării**.

Obiectiv:

Obiectivul general al investiției **3** vizează renovarea energetică moderată sau aprofundată a clădirilor publice, respectiv renovarea integrată a clădirilor publice (eficiență energetică și consolidare seismică). Mai precis, **prezenta investiție reprezintă o continuare a investiției 11.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice din cadrul Componentei 5 Valul Renovării gestionată de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației**. Astfel, investiția urmărește renovarea a 541.867,69 m² care reprezintă

În fapt numărul de metri pătrați neacoperiți în cadrul investiției inițiale din PNRR ca urmare a creșterii prețurilor.

Obiective specifice

Luând în considerare obiectivul general prezentat mai sus, obiectivele specifice ale investiției 3 sunt aliniate cu obiectivele specifice definite pentru investiția I1.b, Axa 2, din Planul Național de Redresare și Reziliență.

Astfel, se vor menține și aplica investiției 3. **Eficiență Energetică pentru APL-uri** caracteristicile cheie stabilite inițial pentru investiția I1.b - Axa 2 - **Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice** din cadrul Componentei 5 Valul Renovării, prezentate pe scurt în cele ce urmează.

Renovarea energetică prevăzută de investiție va cuprinde obligatoriu lucrări de reabilitare termică, asigurându-se un nivel de renovare moderată sau aprofundată, cu o reducere minimă a consumului de energie de 30%, respectiv de 60%, și a emisiilor de CO₂, și lucrări privind asigurarea securității la incendiu și a siguranței și accesibilității în exploatare.

Pentru evitarea suprapunerilor cu componenta C10 - Fondul local, în cadrul investiției 3, **se va finanța renovarea energetică (moderată și aprofundată) a clădirilor administrației publice centrale și ale municipiilor reședință de județ și ale celorlalte municipii.**

Intervențiile propuse pentru clădirile publice care vor fi supuse unor renovări ce nu vizează și consolidarea seismică, nu se vor aplica în cazul clădirilor încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasele de risc seismic Rsl și RslI.

Intervențiile asupra clădirilor publice încadrate prin raport de expertiză tehnică în clasele de risc seismic Rsl și RslI se vor face integrat, abordând atât măsuri privind eficiența energetică, cât și pentru consolidarea seismică a acestora.

Toate clădirile finanțate în cadrul acestei investiții vor cuprinde intervenții în scopul creșterii eficienței energetice a acestora.

Criteriile privind performanța energetică vor respecta prevederile specificațiilor din cadrul intervențiilor încadrate conform codului 026a - Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică. Astfel, obiectivul principal este (a) de a realiza, cel puțin o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea Comisiei privind renovarea clădirilor (UE) 2019/786, sau (b) de a realiza, o reducere de cel puțin 30% a emisiilor directe și indirecte de gaze cu efect de seră în comparație cu emisiile ex-ante.

Intervențiile în clădiri publice, atât pentru renovarea integrată a acestora cât și pentru renovarea energetică, vor aborda, în mod obligatoriu, lucrările de reabilitare termică, asigurând o reducere cu minim 30% a consumului de energie (renovare moderată) sau cu minim 60% a consumului de energie (renovare aprofundată). Alături de lucrările necesare pentru asigurarea eficienței energetice, vor fi prevăzute și cele de consolidare seismică, în cazul abordării integrate precum și, după caz, măsuri privind siguranța și accesibilitatea acestora, alături de cele privind securitatea la incendiu în toate situațiile de intervenție asupra clădirilor publice.

Se vor avea în vedere următoarele tipuri de lucrări:

- a. Lucrări de reabilitare termică a elementelor de anvelopă a clădirii;
- b. Lucrări de consolidare seismică a clădirilor existente;
- c. Lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire/a sistemului de furnizare a apei calde de consum;
- d. Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu; utilizarea surselor regenerabile de energie;
- e. Lucrări de instalare/reabilitare/modernizare a sistemelor de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior;
- f. Lucrări de reabilitare/modernizare a instalațiilor de iluminat în clădiri;
- g. Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri;
- h. Sisteme inteligente de umbrire pentru sezonul cald;
- i. Modernizarea sistemelor tehnice ale clădirilor, inclusiv în vederea pregătirii clădirilor pentru soluții inteligente;
- j. Lucrări pentru echiparea cu stații de încărcare pentru mașini electrice;
- k. Asigurarea cu echipamente ce sprijină digitalizarea semnificativă a activităților desfășurate în cadrul clădirilor;
- l. Lucrări de reabilitare a instalațiilor de fluide medicale (Instalații de oxigen);
- m. Lucrări conexe pentru respectarea altor cerințele fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), aplicabile după caz;
- n. Lucrări de compartimentări interioare în vederea organizării optime a fluxurilor și circuitelor medicale, doar pentru clădirile în care se desfășoară activități medicale;
- o. alte tipuri de lucrări.

Măsurile de intervenție pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente:

- a. măsuri aplicabile cu menținerea configurației și funcționii existente a construcției, respectiv consolidarea/repararea elementelor structurale sau a sistemului structural în ansamblu și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției existente și/sau introducerea unor elemente structurale suplimentare;
- b. măsuri aplicabile cu modificarea configurației și/sau a funcționii existente a construcției, cuprinzând reducerea numărului de niveluri și/sau înlăturarea unor porțiuni de construcție, cu comportare defavorabilă la acțiuni seismice sau care prezintă un risc ridicat de dislocare și prăbușire;
- c. măsuri aplicabile pentru îmbunătățirea terenului de fundare, după caz

Măsurile de intervenție pentru reducerea riscului seismic se aplică clădirilor publice încadrate, prin raport de expertiză tehnică, în clasele de risc seismic Rsl și RslI.

Măsuri conexe pentru respectarea altor cerințele fundamentale privind calitatea în construcții (securitate la incendiu, igienă, sănătate și mediu înconjurător, siguranță și accesibilitate în exploatare, protecție împotriva zgomotului, utilizare sustenabilă a resurselor naturale), aplicabile după caz:

- păstrarea/îmbunătățirea calității arhitecturale, inclusiv prin conservarea și potențarea valorilor culturale;
- îmbunătățirea securității la incendiu a clădirilor;

- îmbunătățirea calității aerului interior;
- reducerea concentrațiilor de radon în clădiri;
- adaptarea clădirilor și a spațiilor publice la îmbătrânirea populației și la nevoile persoanelor cu dizabilități;
- dotarea cu echipamente digitale performante;
- alte tipuri de lucrări care conduc la respectarea cerințelor fundamentale privind calitatea în construcții.

Contribuția la obiectivele REPowerEU

Investiția răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili, precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile;*

(d) stimularea reducerii cererii de energie.

Coerența cu alte măsuri

Investiția 3. Eficiență energetică pentru APL-uri ce reprezintă o continuare a investiției I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice din cadrul Componentei 5 Valul Renovării, este complementară cu următoarele componente din Planul Național de Redresare și Reziliență: componenta C10 - Fondul local din PNRR, unde este prevăzută renovarea energetică a clădirilor publice de la nivelul orașelor și comunelor, cu componenta C 15 - Educație, componenta C14 - Buna Guvernanță, partea de reformă a justiției, componenta C13 - Reforme sociale și componenta C12 - Sănătate, unde sunt prevăzute renovări energetice ale clădirilor ce deserveșc servicii publice.

Totodată, **investiția 3** se află în raport de complementaritate și cu alte două investiții incluse în prezentul capitol REPowerEU, după cum urmează: I4. Utilizarea clădirilor rezidențiale pentru accelerarea implementării energiei din surse regenerabile - Acordarea de vouchere pentru stimularea instalării panourilor fotovoltaice și a sistemelor de stocare a energiei aferente pentru clădirile rezidențiale aparținând persoanelor fizice și I5. Programul Național - „Casa eficientă energetic”.

Complementaritatea și evitarea dublei finanțări

Prin PNRR/REPowerEU vor fi finanțate integral, printr-o abordare integrată, intervențiile de renovare energetică moderată sau aprofundată, respectiv intervenții pentru consolidare seismică a clădirilor. Acest tip de abordare, constând într-o finanțare integrală a măsurilor de intervenție, vine în completarea proiectelor propuse în cadrul celor 8 POR-uri 2021-2027, pentru a acoperi necesarul crescut de finanțare până în anul 2030, în scopul atingerii țintelor stabilite în cadrul Strategiei Naționale de Renovare pe Termen Lung, pentru accelerarea ratei de renovare și/sau consolidare a fondului construit existent.

Pentru evitarea riscului de dublă finanțare, asigurarea corelării și coordonării investițiilor se va realiza în baza acordului de colaborare stabilit între MDLPA, MIPE (instituția care asigură managementul a 8 programe operaționale propuse pentru perioada de programare 2021-2027) și cele 8 autorități de management ale POR 2021-2027.

De asemenea, prin intermediul platformei digitale Observatorul Teritorial (OT) vor fi localizate și spațializate în coordonate GIS măsurile finanțate din **investiția 3**, respectiv din toate programele operaționale, fiind asigurat accesul în timp real la informație și fiind permisă o evaluare anterioară stabilirii contractului de finanțare.

În Observatorul Teritorial a fost dezvoltată o secțiune care permite vizualizarea investițiilor imediat după semnarea contractului de finanțare. Fiecare autoritate de management are obligația să transmită către MDLPA aceste informații. MDLPA asigură încărcarea în secțiunea dedicată din OT și efectuează verificările necesare în vederea evitării dublei finanțări a proiectelor (ex.: prin atribuirea unui cod unic asociat fiecărui domeniu de finanțare în parte, putându-se determina mai ușor existența proiectelor multiple pe același domeniu de finanțare, la nivel de unitate administrativ-teritorială).

Complementar, în exercițiul financiar 2021-2027 prin POR-uri vor fi realizate fie lucrări de eficiență energetică pentru clădiri publice care nu necesită lucrări ample de consolidare, fie, după caz, lucrări de consolidare seismică. De asemenea, prin PO Sănătate vor fi realizate lucrări la clădirile existente din domeniul sanitar.

Mecanism implementare

Investiția 3.Eficiență Energetică pentru APL-uri, conform descrierii, constituie o extindere a investiției inițiale I1.b, Axa 2 din cadrul Componentei 5. Prin urmare, în vederea implementării investiției 3 se va utiliza același mecanism de implementare precum cel aplicat în cadrul investiției I1.b. Totodată, investiția va fi gestionată de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

În acest context, în vederea realizării investiției **I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice** din cadrul C5 au fost organizate apeluri de proiecte dedicate finanțării investițiilor în clădirile publice care a **inclus două runde** prezentate în cele ce urmează.

Runda 1.

În cadrul **primei runde a fost organizat un apel pentru proiecte integrate** (consolidare seismică și eficiență energetică moderată). Consolidarea seismică a clădirilor publice a fost efectuată într-un mod integrat cu inițiativele de îmbunătățire a eficienței energetice, reprezentând 10% din fondurile alocate în cadrul Axei 2 a proiectului.

Cel de al doilea apel pentru proiecte de renovare energetică aferent runde 1, a fost pus la dispoziția autorităților publice centrale, consiliilor județene, municipiilor reședință de județ și celorlalte municipii care nu sunt reședințe de județ, inclusiv sectoarelor municipiului București, teritorializat. Pentru lucrările de renovare energetică moderată a fost distribuit un procent de 80% din bugetul investiției inițiale I1.b, în timp ce pentru lucrările de renovare energetică aprofundată a fost alocată diferența de 20% din bugetul investiției I1.b. Clădirile publice încadrate în clasele de risc seismic Rsl și RslI au fost excluse de la finanțarea din apelul de proiecte 2.

Apelurile de proiecte din runda 1 au inclus criteriile de selecție referitoare la îndeplinirea cerinței relevante de reducere a consumului de energie pentru încălzire de cel puțin 50% față de consumul anual de energie pentru încălzire înainte de renovarea fiecărei clădiri (cu excepția clădirilor de cultură) și vor genera economii de energie primară de 30% (renovare moderată - apeluri de proiecte 1) și 2)), respectiv 60% (renovare aprofundată - apel de proiecte 2) în comparație cu starea de prerenovare și vor respecta principiul „a nu prejudicia în mod semnificativ”, astfel cum este prevăzut la Articolul 17 din Regulamentul (UE) 2020/852 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile.

Investițiile pentru înlocuirea cazanelor din centralele termice proprii ale clădirilor (acolo unde au fost propuse astfel de măsuri) nu au fost finanțate prin PNRR, iar fondurile neutilizate în prima rundă de finanțare au fost realocate către diverse autorități și municipalități în funcție de principiul “primul venit, primul servit”, pentru a susține proiectele de economisire a energiei.

În cadrul apelurilor de proiecte aferente runde 1, organizate în perioada 1 aprilie 2022 - 30 mai 2022 au fost depuse 1.437 de cereri de finanțare din care: 497 de cereri de finanțare pentru apelurile aferente clădirilor rezidențiale multifamiliale și 940 de cereri de finanțare pentru apelurile de proiecte aferente clădirilor publice.

Runda 2.

În cadrul runde 2 au fost incluse următoarele tipuri de apeluri: **un apel pentru proiecte integrate (consolidare seismică și eficiență energetică moderată)** în cadrul căruia fondurile necontractate după prima rundă au fost puse la dispoziția diverselor autorități și municipalități, inclusiv sectoarele municipiului București, pe principiul "primul venit, primul servit" și **un apel pentru proiecte de renovare energetică**, în cadrul căruia fondurile necontractate după prima rundă destinate îmbunătățirii eficienței energetice au fost alocate către diverse autorități publice centrale, consilii județene, municipii reședință de județ și alte municipii care nu au statut de reședință de județ, inclusiv sectoarele municipiului București, bazându-se pe principiul "primul venit, primul servit", în exclusivitate pentru proiecte de eficiență energetică.

În cadrul apelurilor de proiecte aferente runde 2, organizate în perioada 10 octombrie 2022 - 23 octombrie 2022 au fost depuse 1.808 de cereri de finanțare din care au intrat în procesul de evaluare 755 cereri de finanțare, restul de 1.053 cereri de finanțare fiind pe lista de așteptare, fără buget.

În prezent, se află în derulare 1.590 de contracte de finanțare încheiate cu beneficiarii, în valoare totală de 2.689.833.216,60 euro (fără TVA) ce au ca obiect lucrări de creștere a eficienței energetice a fondului construit existent prin următoarele tipuri de proiecte: proiecte integrate (consolidare seismică și eficiență energetică) și proiecte de renovare energetică.

Pachetul integrat de modificare a Planului Național de Redresare și Reziliență al României, transmis de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene la COM, în data de 27.07.2023 - 28.07.2023, cuprinde propunerea de modificare a ținutelor aferente Investiției 1 din cadrul Componentei 5 - Valul Renovării, respectiv reducerea indicatorilor cantitativi și modificarea termenelor de realizare ca urmare a creșterii prețurilor.

Impactul neprevăzut al creșterii prețurilor se datorează pandemiei Covid-19, evenimentelor recente, respectiv războiul din Ucraina, precum și sancțiunile aplicate Rusiei și Belarusului de

către Comisia Europeană și de state a accentuat imprecizibilitatea și imprevizibilitatea pieței, accelerând și agravând situația preexistentă din domeniul construcțiilor.

Conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică, construcțiile au trecut printr-o perioadă nefavorabilă, volumul lucrărilor de construcții crescând în martie 2023 cu 42,4% față de februarie 2023.

În contextul în care piața era deja impactată de situația conflictuală, cu un impact major asupra industriei construcțiilor din România, în condițiile în care aceasta este mare consumatoare de energie și combustibil folosite pentru utilaje în execuția lucrărilor, iar prețul energiei a crescut exponențial, iar unii dintre cei mai mari exportatori de materii prime și materiale de construcții esențiale în domeniu, cum sunt minereul de fier și produsele din metal (o cantitate semnificativă a acestora fiind importată de către firmele de construcții din România din regiunile aflate în conflict), și-au redus forțat capacitatea de producție, fapt ce a generat diminuarea stocurilor la materiale de construcții care erau deja la niveluri joase, afectarea în și mai mare măsură a fluxurilor transporturilor de mărfuri la nivel internațional, prin întreruperea legăturilor aeriene, întâzieri în transportul maritim.

Prin urmare, având în vedere impactul neprevăzut al creșterii prețurilor asupra investițiilor din cadrul Componentei 5 (I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice)¹, și pentru că obiectivele de investiții pentru care au fost încheiate contracte de finanțare în cadrul I1.b se subscriu obiectivelor noului capitol, a fost constituit un centralizator al contractelor de finanțare propuse pentru a fi preluate în cadrul REPowerEU (a se vedea Anexa 1 - contracte încheiate - repower).

Beneficiar

Beneficiarii eligibili ai investiției 3 se încadrează într-una din următoarele situații:

1. Dețin (în proprietate publică sau administrare) și ocupă (își desfășoară activitatea) o clădire publică (inclusiv în cadrul parteneriatelor);
- 2.a. Dețin (în proprietate publică sau administrare) o clădire publică care este ocupată (în care își desfășoară activitatea) de aceștia și/sau de alte entități publice din categoria autorităților publice centrale, autorităților și instituțiilor publice locale (descrise mai sus);
- 2.b. În cazul parteneriatelor, dețin (în proprietate publică sau administrare) o clădire publică care este ocupată (în care își desfășoară activitatea) de cel puțin unul dintre membrii parteneriatului și/sau de alte entități publice din categoria autorităților publice centrale, autorităților și instituțiilor publice locale (descrise mai jos).

Grupul țintă

Grupul țintă aferent investiției 3 Eficiență energetică pentru APL-uri este format din:

- **Autoritățile publice centrale:** ministerele, alte organe de specialitate care se organizează din subordinea Guvernului ori a ministerelor, instituțiile publice din

¹ A se vedea următoarele documente suport care susțin creșterea prețurilor și impactul asupra implementării investiției I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice: centralizator impactul creșterii prețurilor 2 contracte, PNRR național AC 07 08 2023, Contract de finanțare-B1-1996, Deviz General B1-1996, Contract de Finanțare B2.1.a - 1571, Deviz General B2.1.a-1571.

subordinea Guvernului ori a ministerelor, autoritățile administrative autonome înființate prin legi organice;

- **Autoritățile și instituțiile publice locale:** (i) Unitățile Administrativ Teritoriale (UAT) județ, municipii reședință de județ și alte municipii, Municipiul București și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale acestuia - sectoarele Municipiului București); (ii) Instituții publice și servicii publice organizate ca instituții publice de interes local sau județean (finanțate din bugetul local), aflate în subordinea unităților administrativ teritoriale; (iii) Instituția prefectului;
- Parteneriate între entitățile de mai sus, în conformitate cu prevederile legale;
- Parteneriate dintre autorități și alte entități prevăzute de lege.

Ajutor de stat

Măsurile din cadrul acestei investiții nu implică elemente de ajutor de stat, întrucât la nivelul clădirilor nu se desfășoară activitate economică, ci doar activități ce țin de exercitarea funcției de autoritate publică.

Referitor la stațiile/punctele de reîncărcare pentru mașini electrice aferente clădirilor publice, există mai multe paliere la nivelul cărora se evaluează acordarea ajutorului de stat:

- La nivelul UAT-ului (proprietar al infrastructurii finanțate din REPowerEU - construcția și instalarea), în măsura în care este exploatată comercial, infrastructura reprezintă ajutor de stat, care va fi încadrat:
  - ✓ pe noul art. 36 a) "Ajutor pentru investiții în infrastructură, accesibilă public, de reîncărcare a vehiculelor rutiere fără emisii sau cu emisii reduse" din Regulamentul (UE) nr. 651/2014;
  - ✓ pe noul Regulament pentru mediu și energie.
- La nivelul execuției lucrărilor, dacă selecția executantului este realizată în baza unei proceduri competitive, atunci este înlăturat ajutorul la nivelul constructorului;
- La nivelul operatorului stațiilor (dacă acesta este diferit de proprietarul infrastructurii) - în cazul în care, pentru punerea la dispoziția acestuia a infrastructurii nou construite, operatorul plătește o redevență/taxă de exploatare în condițiile pieței (e.g. calculată similar amortizării), atunci operarea infrastructurii nu prezintă un avantaj pentru operator, neimplicând astfel ajutor de stat.

Perioada de implementare

Investiția va fi realizată până în trimestrul II, 2026.

Investiția 4. Utilizarea clădirilor rezidențiale pentru accelerarea implementării energiei din surse regenerabile (608.774.020 euro)

Provocări

În conformitate cu obiectivele asumate prin Pactul Verde European (European Green Deal), România trebuie să își concentreze eforturile pentru a contribui la obiectivul de zero emisii de gaze cu efect de seră până în 2050. Acest aspect conduce la necesitatea închiderii capacităților de producție pe bază de combustibili fosili și transferarea producției de energie către sursele regenerabile verzi. De altfel la nivelul lunii iunie 2023 România a închis deja grupuri energetice pe bază de cărbune cu o capacitate de 2025 MW, iar un grup energetic de 330 MW a fost pus în conservare (mothballed).

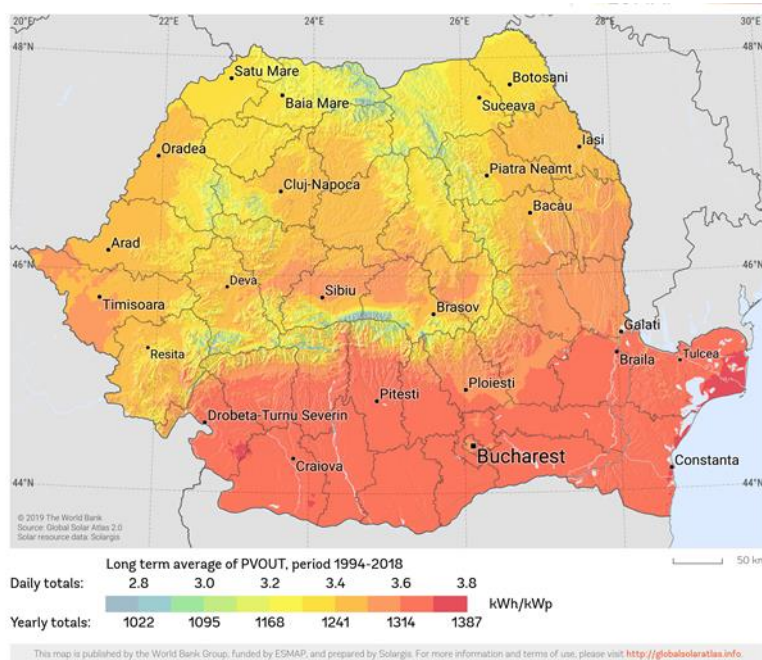
Conform Eurostat, la nivelul anului 2021, 22% din energia electrică consumată în UE a provenit din surse regenerabile, România situându-se peste această medie la un procent de 23,6% însă sub ceea ce țările nordice ca Suedia (peste 60%), Norvegia (peste 70%) sau Islanda (peste 80%) realizează. România arată o evoluție în scădere a ponderii energiei regenerabile în total consum național în 2021 comparativ cu 2015. De reținut că împreună cu energia din surse hidro producția de energie regenerabilă în România depășește 40%.

În plan național, conform obiectivelor PNIESC, ponderea producției de energie electrică din surse regenerabile (hidroenergia, energia solară, eoliană și biomasă) din România în procent de 42,15% în anul 2022 este în concordanță cu ponderea producției de energie electrică la nivel european de 38,60% în anul 2022. Astfel, în conformitate cu măsurile prevăzute în cadrul Strategiei Naționale de Renovare pe termen lung, se preconizează o creștere a consumului de energie din capacități solare pe acoperiș cu 2,5 TWh până în anul 2030, reprezentând 46,3% din creșterea totală prevăzută la nivelul anului 2030 de producție a energiei electrice din capacități solare.

Creșterea prețurilor la energia electrică începând cu anul 2022 a triplat pe piața românească cererea de echipamente și de produse fotovoltaice. La acest aspect contribuie și prezența în România a zonelor geografice cu o disponibilitate ridicată a energiei solare pentru utilizarea sistemelor fotovoltaice. Principalele regiuni reprezentative pentru țara noastră sunt: Regiunea de dezvoltare Nord-Est, Regiunea de dezvoltare Sud-Est, Regiunea de dezvoltare București-Ilfov și Regiunea de dezvoltare Munteniei. Hotspot-uri actuale pentru panourile solare din România sunt distribuite astfel:

- **Zona roșie** (1,387 kWh/mp/an) cuprinde - Oltenia, Muntenia, Dobrogea și sudului Moldovei;
- **Zona galbenă** (1,168-1,241 kWh/mp/an) cuprinde - regiunile carpatice și subcarpatice ale Munteniei, toată Transilvania, zona de mijloc și nord a Moldovei, Banat;
- **Zona albastră** (1,095-1,168 kWh/mp/an) - regiunile montane.

Potențialul de energie electrică fotovoltaică 2020 - (Analiza Băncii Mondiale, Sursa: Global Solar Atlas 2.0, Date despre resurse solare: Solargis)

Energia solară are un impact pozitiv asupra mediului. În România, în baza recomandărilor Comisiei Europene, corelat cu țintele incluse în strategiile energetice actuale, din consumul final brut de energie electrică din surse regenerabile, procentul de energie solară va trebui să crească de la 7,65%, în 2020, la aproximativ 20% până în anul 2030. Deși, inițial, energia solară este mai scumpă, pe termen lung devine mult mai ieftină, iar, în condițiile în care durata de viață a panourilor poate fi extinsă până la 35 de ani, investiția se amortizează în timp.

În contextul țăntelor asumate privind creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale unifamiliale și multifamiliale, România își propune încurajarea prosumatorilor casnici. În acest sens, atenția se îndreaptă către dotarea cu panouri fotovoltaice a clădirilor rezidențiale odată cu sporirea eficienței acestora din punct de vedere energetic.

În România, începând cu anul 2010, dar cu întreruperi, a fost derulat programul Casa Verde care avea ca obiectiv printre altele sprijinirea populației pentru instalarea panourilor fotovoltaice pe acoperișuri. Programul este gestionat de Administrația Fondului de Mediu aflată în subordinea Ministerului Mediului Apelor și Pădurilor și în implementarea lui s-au remarcat multe critici privind sistemul birocratic și netransparent al acordării finanțărilor.

Pe baza lecțiilor învățate, România intenționează să creeze un mediu competitiv în domeniul acordării finanțărilor pentru instalarea panourilor fotovoltaice pe acoperișurile clădirilor rezidențiale în scopul obținerii celor mai eficiente, transparente și corecte metode de acordare a finanțării.

Pentru o gospodărie medie, adoptarea energiei fotovoltaice poate acoperi cu ușurință cel puțin 50% din necesarul de energie electrică, iar prin schimbarea obiceiurilor de consum și integrarea

de aparate eficiente energetic, acest procent poate ajunge la peste 70%. Cu toate acestea, pentru a crește premisele atingerii [independenței energetice efective](#), adăugarea unei baterii de stocare este esențială, având în vedere că generarea perpetuă de energie verde este limitată de condițiile meteorologice, zona climatică și obiceiurile de consum.

Având în vedere un criteriu minim de generare, în care un sistem fotovoltaic cu o capacitate netă de cel puțin 3 kW/locuință este instalat pe acoperișurile clădirilor rezidențiale ale persoanelor fizice este important să se ofere potențialilor beneficiari posibilitatea de a achiziționa o baterie de stocare. Această investiție are ca scop să permită gospodăriilor să-și maximizeze utilizarea energiei solare și să atingă o autonomie semnificativă în ceea ce privește necesarul de energie electrică.

Pe termen scurt, bateriile solare permit stocarea surplusului de energie generat în timpul zilei, ceea ce le permite proprietarilor să economisească bani la facturile de energie. Această tehnologie inteligentă îi ajută să utilizeze energia solară în timpul orelor de vârf, când costurile energiei electrice sunt mai ridicate, reducând astfel cheltuielile. Totodată, stocarea reprezintă un aspect favorabil din perspectiva gestionării distribuției de energie eliberând capacitate în orele de vârf ale producției de energie solară.

Pe termen lung, instalarea modului de stocare a energiei/bateriilor solare consolidează siguranța și reziliența energetică a proprietarilor de case. În caz de întreruperi de curent sau defectări ale rețelei, bateriile solare pot asigura un flux continuu de energie, oferindu-le proprietarilor asigurarea că vor avea acces la electricitate, indiferent de situație.

Prin aceste măsuri inteligente și sustenabile, proprietarii de case pot reduce impactul lor asupra mediului înconjurător, contribuind la un viitor mai durabil. În plus, energia solară curată și independența energetică aduc beneficii pe termen lung și comunității locale, contribuind la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și sporind reziliența la schimbările climatice.

Ca direcție strategică, investiția răspunde nevoii României de concentrare asupra valorificării sistemelor de panouri solare și modulelor de stocare a energiei/baterii pentru a obține beneficii multiple pentru întreg ecosistemul energetic. Prin integrarea bateriilor solare, România se îndreaptă spre o abordare proactivă, care minimizează întreruperile de alimentare și îmbunătățește fiabilitatea generală a rețelei. Un alt impact, la nivel general, se referă la reducerile costurilor pentru gospodării prin utilizarea energiei solare. Acest lucru eliberează resurse valoroase, precum bani și timp, creând oportunități pentru investiții ulterioare și stimulând creșterea economică, simultan micșorându-se emisiile de carbon.

Energia solară produsă local reduce dependența de sursele de energie din alte zone și întărește securitatea energetică. Astfel, nu se asigură doar o aprovizionare stabilă cu energie, ci și o reducere a riscului întreruperilor de energie, cu beneficii în rândul tuturor comunităților pentru un viitor energetic mai rezistent, mai rentabil și mai durabil.

Obiective

Obiectivul general este de a reduce consumul de energie prin creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale, accelerând implementarea producției de energie din surse regenerabile.

Obiectivul specific al investiției îl reprezintă crearea unui cupon (voucher) care să stimuleze montarea unui sistem fotovoltaic cu capacitate netă de minim 3 kW/locuință pe acoperișurile clădirilor rezidențiale aparținând persoanelor fizice și a unor sisteme de stocare a energiei

electrice. Investiția va conduce la o capacitate minimă de producție de 182,631 kW și o capacitate minimă de stocare de 304,385 kWh, prin susținerea instalării echipamentelor în sectorul rezidențial.

Contribuția la obiectivele REPowerEU

Măsura răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili, precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile;*

Coerența cu alte măsuri

Măsura este în raport de complementaritate cu Componenta 5 - Valul Renovării, care prevede îmbunătățirea fondului construit printr-o abordare integrată a eficienței energetice și a tranziției verzi și inteligente, Componenta 6 - Energie, mai ales cu reformele și investițiile care vizează susținerea unui cadru legislativ și de reglementare stimulat pentru investițiile private în producția de electricitate din surse regenerabile (R1), noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabile (I1), lanț industrial de producție și/sau asamblare și/sau reciclare a bateriilor, a celulelor și panourilor fotovoltaice (inclusiv echipamente auxiliare), precum și noi capacități de stocare a energiei electrice (I4). și investiția 5 din cadrul prezentului capitol care vizează creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale, cu aplicare asupra grupurilor vulnerabile.

Complementaritatea cu alte fonduri europene și evitarea dublei finanțări

Măsura este complementară cu acțiunile coordonate de către Administrația Fondului de Mediu (AFM), care gestionează o schemă de finanțare pentru achiziționarea și instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice care folosesc sursele de energie regenerabilă, nepoluante, în vederea producerii energiei electrice și utilizării acestora de către consumatorii racordați la rețeaua națională de distribuție a energiei electrice. Având în vedere riscul de dublă finanțare cu acest program prin schema de finanțare REPowerEU nu se vor permite finanțări ale beneficiarilor care au fost selectați sau au primit deja finanțare prin programul AFM și în acest scop se va încheia un protocol între coordonatorul de investiție și AFM pentru detectarea și evitarea posibilelor situații de dublă finanțare.

Măsura este complementară cu intervențiile preconizate prin alte programe, precum cele derulate de AFM, Programul Dezvoltare Durabilă (PDD) și Fondul de Modernizare, care susțin preponderent proiecte dezvoltate de producători de energie electrică, cu injecție în rețeaua națională de transport/rețeaua de distribuție investițiile, dar și cu obiectivul specific al Programului Operațional Tranziție Justă (PTJ), prin care sunt finanțate nevoile de dezvoltare din sectorul energie curată prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și eficiență energetică și energie din surse regenerabile pentru sprijinirea teritoriilor celor mai afectate de tranziția către neutralitatea climatică și evitarea adâncirii disparităților regionale. În particular în cadrul PTJ sunt prevăzute susținerea instalării sistemelor PV și pentru persoanele fizice din aria sa de eligibilitate (cele 6 județe Dolj, Gorj, Hunedoara, Mureș, Prahova și Galați), dar

pentru persoanele afectate de închiderile industriilor poluante. În mod similar, pentru detectarea și evitarea posibilelor situații de dublă finanțare prin această investiție nu vor fi acoperite proiectele localizate în cele 6 județe acoperite de PTJ.

Adițional, în ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va urmări în cadrul acordului de finanțare încheiat cu coordonatorul de reforme și/sau investiții introducerea obligațiilor în ceea ce privește prevenirea și detectare timpurie a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene /bugetul de stat.

Mecanism implementare:

Mecanismul de implementare a sistemului de voucher (cupon) pentru instalarea de PV pe acoperișurile caselor aparținând persoanelor fizice, precum și pentru montarea de unități de stocare a energiei se dorește a fi un mecanism suplă, obiectiv și mai puțin birocratic decât alte mecanisme utilizate până în acest moment.

Rolul principal în mecanismul de voucher (cupon) îl au beneficiarii, persoane fizice, care au posibilitatea de a alege din mai multe opțiuni, în funcție de nevoile și posibilitățile lor. Aceștia pot opta să achiziționeze a) atât panouri fotovoltaice (PV) cât și un modul de stocare a energiei/baterii, b) doar panouri fotovoltaice sau c) exclusiv sistemul de modul de stocare a energiei/baterii, în cazul în care proprietarii dețin deja PV. Mecanismul vizează accesarea voucherului în anumite condiții care asigură rapiditatea implementării investiției.

Acordarea voucherelor se realizează de către Coordonatorul de investiții, după caz cu sprijinul autorităților publice locale.

Beneficiarii de vouchere vor fi aleși în baza unei selecții a cererilor de vouchere realizată printr-un apel pe platforma web dedicată a MIPE, având în vedere un proces complet digitalizat și securizat împotriva programelor de tip "bot", folosind abordarea primul venit - primul servit.

Documentele obligatorii pentru solicitarea de voucher vor incluse în platformă în format digital. După selecție, beneficiarii au obligația confirmării, inclusiv a opțiunii alese pentru folosirea voucherului. Confirmarea voucherului reprezintă un acord de adeziune a beneficiarului la condițiile de acordare a voucher-ului (cu rolul de contract de finanțare).

După selecție și confirmarea voucherului beneficiarul împreună cu instalatorul contractat trebuie să realizeze proiectul cu instalarea unui sistem PV cu o putere de minim 3 kW net și/sau a unui modul de stocare a energiei/baterii cu putere minimă de 5 kWh.

La finalizarea proiectului (minim 3 kW net capacitate instalată/instalarea unității de stocare de min. 5kWh) beneficiarul va transmite documentele de finalizare a instalării certificate de firma de instalare PV și/sau a modului de stocare a energiei, împreună cu factura de plată și cu dovada obținerii avizului tehnic de racordare (ATR) la coordonatorul investiție, care în termen de 5 zile lucrătoare va vira contravaloarea voucherului în contul aferent firmei de instalare.

Contravaloarea voucherului va fi stabilită la valoarea de 25.000 lei pentru o instalație de panouri voltaice (PV) cu o putere 3 kW net.

Contravaloarea voucherului va fi stabilită la valoarea de 25.000 lei pentru un modul de stocare a energiei cu putere minimă de 5 kWh. Pentru ca aceste instalații cu stocare să fie eligibile,

trebuie îndeplinită condiția ca sistemul fotovoltaic să nu fie conectat la rețea, ci să fie dedicat pentru autoconsum.

Etapile investiției sunt următoarele:

- **Înrolarea firmelor.** Înrolarea firmelor reprezintă un simplu proces de listare care este bazat pe dovedirea a două situații astfel:
  - Că firma nu are datorii către bugetul de stat / bugetul local la data înrolării,
  - Că firma are minim 1 angajat.

Înrolarea firmelor urmărește 2 obiective:

- **1.** Informarea persoanelor fizice potențial beneficiare cu privire la firmele cu care pot intra în contact pentru a ajunge la un potențial contract de instalare,
- **2.** Asigurarea faptului că firmele au un minim de capacitate pentru a duce la bun sfârșit lucrările de instalare.

Beneficiarii persoane fizice au libertatea de a alege firmele cu care vor lucra. Accesul pe lista înrolărilor nu va reprezenta o condiție la momentul selectării proiectului dar va reprezenta o condiție la momentul semnării contractului de finanțare. Firmele sunt libere să se înroleze la orice moment doresc. Prin această listă nu se va îngădi liberul acces al beneficiarului de a lucra cu orice firmă aleasă. Singurele condiții de eligibilitate pentru firme vor fi să facă dovadă că au cel puțin un angajat și să plătească toate taxele și impozitele plătite. Lista firmelor de instalare înrolate va fi disponibilă permanent pe pagina de internet a MIPE.

MIPE se va asigura de realizarea procesului de informare și comunicare astfel încât să existe suficient timp la dispoziție pentru informarea potențialilor beneficiari și ai firmelor de instalare în vederea realizării activității de înrolare și de încheiere a contractelor comerciale între potențialii beneficiari și firmele de instalare.

- **Realizarea apelului:** MIPE, cu sprijinul autorităților publice locale, după caz, va fi responsabil de realizarea apelurilor în cadrul cărora proprietarii se vor putea înscrie pentru obținerea unui voucher în funcție de nevoile identificate. Apelurile vor fi împărțite pe regiuni/județe pentru a nu supraîncărca sistemul informatic.
- **Depunerea cererilor.** Proprietarii de case vor depune cererile și documentele relevante prin platforma web dedicată a MIPE, cu finanțarea alocată pe bază de „primul venit, primul servit”. Proprietarul de casă va avea următoarele opțiuni de a alege: 1) panouri fotovoltaice; 2) unitatea de stocare a energiei (baterie); sau 3) ambele, panouri fotovoltaice și unitatea de stocare a energiei (baterie). Indiferent de opțiunea aleasă selectarea beneficiarilor se va face în ordinea primului venit până la epuizarea bugetului.
- **Contracte de adeziune.** După publicarea rezultatelor, beneficiarii vor transmite confirmarea acceptării condițiilor de acordare a voucherului. Acesta reprezintă un acord de adeziune a beneficiarului la condițiile de acordare a voucher-ului (cu rolul de contract de finanțare).
- **Începerea lucrărilor.** Proprietarii de case împreună cu firma cu care au încheiat contractul comercial vor demara instalarea și punerea în funcțiune a echipamentelor cuprinse în contractul de finanțare.
- **Finalizarea instalării și acordarea cuponului.** Proprietarul și Firma de instalare transmit la MIPE dovada realizării investiției prin minim următoarele 3 metode: 1.

Documentația lucrării conținând documentele de livrare și instalare, contractele de garanție etc., 2. Poze doveditoare de la fața locului, 3. Emiterea avizului tehnic de racordare sau confirmarea din partea distribuitorului a demarării procedurii de racordare. depune cererea de rambursare după finalizarea lucrărilor, împreună cu cererea de acordare a cuponului/voucherului.

- **Rambursarea.** Cererea de acordare a cuponului va fi procesată imediat, iar în condițiile îndeplinirii cerințelor administrative virarea contravalorii voucherului în conturile firmei de instalare precizat în contractul de finanțare se va realiza în maximum 5 zile lucrătoare.
- **Responsabilitatea firmelor de instalare.** Firmele de instalare sunt responsabile pentru aspectele tehnice ale echipamentelor instalate pentru a îndeplini criteriile de eligibilitate prezente în Ghidul de finanțare.
- **Strategia de whistleblowing.** Atât autoritățile locale cât și companiile non/partenere vor asigura respectarea condițiilor de instalare la fața locului. În plus, orice persoană fizică sau juridică care constată nereguli în timpul instalării echipamentelor va avea posibilitatea să le raporteze coordonatorului reformei prin o adresă de e-mail dedicată.

În contextul celor două investiții I4 și I5, proprietarii de case ar trebui să acorde prioritate îmbunătățirilor de eficiență energetică înainte de a investi în producția de energie regenerabilă. Decizia finală trebuind să rămână la proprietar, în urma unei informări temeinice, întrucât diminuarea necesarului de energie al clădirii se realizează etapizat.

Totodată, pentru a spori accesibilitatea persoanelor vulnerabile la investiții se va extinde domeniul de aplicare a Programului Casa Eficientă energetic (investiția 5). Această extindere presupune ca persoanele vulnerabile să beneficieze de un voucher pentru achiziționarea unui sistem fotovoltaic, dar și pentru lucrările de renovare. Acest tip de voucher (lucrări de renovare și instalarea de sisteme fotovoltaice) se va realiza din bugetul investiției 5 - Programul Național Casa Eficientă energetic.

Beneficiari: Beneficiarii direcți sunt persoanele fizice, proprietare ale locuințelor rezidențiale și numai pentru proprietatea principală (i.e. adresa oficială de reședință conform actului de identitate sau declarată prin declarație notarială). Accesul la finanțare este în mod egal asigurat tuturor categoriilor sociale, cu precizarea că persoanele vulnerabile au o prioritate sub investiția I5. Pentru evitarea dublei finanțări platforma informatică nu va permite aceluiași beneficiar să depună aplicația sub această investiție și investiția 5 - instalare de panouri solare.

Beneficiarii indirecti sunt întreprinderile din piața de producere a bateriilor și a panourilor fotovoltaice, precum și din piața de stocare a energiei electrice.

Pentru implementarea investiției vor fi respectate criteriile de privind egalitatea de gen și de șanse potrivit principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, cu precizarea că beneficiarii proiectelor localizate în cele 6 județe ale PTJ nu vor fi eligibili la finanțarea sub această investiție.

Grupul țintă: Persoane fizice proprietari ai clădirilor rezidențiale, din toate județele țării mai puțin cele 6 județe aferente PTJ.

Ajutor de stat:

Această investiție se va implementa printr-un program de investiții care va viza un mecanism rapid de acordare a sprijinului financiar pentru stimularea dotării clădirilor rezidențiale cu

panouri fotovoltaice și cu sisteme de stocare a energiei aferente. Întrucât beneficiarii investițiilor privind creșterea eficienței energetice sunt doar persoane fizice, fără a desfășura activități economice, măsura nu intră sub incidența ajutorului de stat. Se va preciza în Ghidurile de finanțare condiția ca după momentul instalării 80% din energia produsă trebuie folosită pentru autoconsum.

Perioada de implementare:

- Perioada de formulare a Ghidului solicitantului, publicitatea măsurii și pregătirea apelului de proiecte: octombrie 2023- decembrie 2023.
- Derularea apelului de proiecte, inclusiv contractarea proiectelor: ianuarie 2024 - mai 2024
- Implementarea investiției: iunie 2024 - decembrie 2025.

Investiția 5. Programul Național "Casa eficientă energetic"

Provocări

Conform celor mai recente date^{2 3}, trei din zece gospodării (aprox 2,31 milioane⁴) se află în situație de sărăcie energetică în România, contribuind astfel la cele 34 de milioane din gospodăriile din Uniunea Europeană care nu sunt în măsură să își încălzească locuința în mod adecvat⁵.

În ciuda potențialului ridicat de optimizare a performanțelor de eficiență energetică, România a înregistrat progrese modeste în reducerea consumului total de energie în ultimul deceniu din cauza unui set incomplet de politici, obstacole tehnice, financiare, instituționale și informaționale care au împiedicat implementarea și extinderea sistematică și integrată a eficienței energetice în sectorul clădirilor. Acești factori au influențat fondul construit al țării într-un mod negativ.

Luând în considerare efectele socio-economice ale pandemiei de Covid-19, evenimentele geopolitice declanșate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și curentul inflaționist ce a debutat cu mijlocul anului 2021 este nevoie de eforturi amplificate pentru ca fenomenul gospodăriilor aflate în situația de vulnerabilitate energetică să nu se replice accelerat.

În ultimii doi ani, a existat o creștere semnificativă a prețurilor la energie în Europa, ceea ce a stârnit îngrijorări substanțiale cu privire la viabilitatea economică a furnizării de energie, cu un impact major asupra consumatorilor. Acest lucru este îngrijorător în special pentru gospodăriile vulnerabile, a căror situație s-a înrăutățit constant, fiind nevoite să apeleze la surse alternative, poluante de producere de energie/căldură.

Pornind de la obiectivele din Pactul Verde European (European Green Deal), respectiv Fit for 55, corelat cu domeniile de acțiune principale la nivel european în realizarea unei economii durabile, diminuarea schimbărilor climatice și minimizarea degradării mediului se are în vedere principiul „nimeni nu este lăsat în urmă” din cadrul tranziției verzi pentru renovarea și consolidarea fondului construit european.

Simultan, este nevoie de acțiuni cu impact imediat pentru a contribui la atingerea obiectivului de zero emisii de gaze cu efect de seră până în 2050, din perspectiva atingerii obiectivelor de climă și energie, conform strategiei UE „Renovation wave”, clădirile fiind responsabile pentru aproximativ 40% din consumul total de energie al UE și pentru 36% din emisiile de gaze cu efect de seră.⁶

Conform datelor Eurostat, România are cel mai mare procent de locuințe ocupate de proprietari din UE - 96,8%, totodată, având și cel mai mare procent de persoane care locuiesc în gospodării

²https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13343-Statisticile-UE-privind-bugetele-gospodariilor-specificatii-pentru-variabile-si-rapoarte-de-calitate-_ro

³ <https://saracie-energetica.ro/wp-content/uploads/2022/06/Opinion-paper-ORSE-2.pdf>

⁴ Totalul pentru anul 2020 a fost de 7.15 milioane de gospodării.

⁵ RECOMANDAREA COMISIEI din 14.10.2020 privind sărăcia energetică, C(2020) 9600 final.

⁶ COM(2020) 662 final, Renovation Wave for Europe - greening our buildings, creating jobs, improving lives, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/eu_renovation_wave_strategy.pdf

supraaglomerate - 45,1% din populație, comparativ cu media europeană de 15,7%. Factorul, care a stat la baza alegerii grupului țintă al investiției, are în vedere condițiile de locuire, 65,9% din locuitori (aprox. 6 363 096) trăiesc în clădiri unifamiliale (la casă) și 34,1% trăiesc în apartamente, România fiind pe ultimul loc referitor la numărul de camere de persoană (1,1 camere), comparativ cu media europeană de 1,6 camere.

Totodată, având în vedere ultimele date publicate de Institutul Național de Statistică (INS) în urma recensământului din anul 2021, balanța fondului de locuințe, la data de 31 decembrie 2022, a fost de 9.655.685 locuințe, cu o suprafață totală locuibilă de 470.186.995 m². Ponderea fondului de locuințe cu proprietate majoritar privată, pe medii de rezidență, a fost de 48,8 m² în mediul rural, față de 48,6 m² în cel urban, suprafața locuibilă la nivel național fiind de 48,7 m² - această suprafață fiind utilizată în cadrul simulărilor acestei investiții. Cumulând aceste informații cu datele publicate de Observatorul UE de stocuri de clădiri cu privire la clădirile de locuințe unifamiliale în funcție de anii construirii putem aproxima numărul clădirilor în funcție de clasele energetice de gradul de vulnerabilitate energetic în România.

Alocarea de fonduri pentru această investiție va aborda renovarea exterioară a clădirilor, în funcție de criteriile de eligibilitate și luând în considerare clasa energetică de la care se pornesc lucrările de anvelopare, respectiv suprafața clădirii asupra căreia se vor realiza lucrările, pentru a se obține economii de consum de minim 30%.

Deși, programul este limitat în ceea ce privește fondul total de clădiri, acesta își propune să aibă un impact semnificativ asupra eficienței energetice a clădirilor selectate, contribuind la obiectivele generale de economisire a energiei și îmbunătățirea condițiilor de viață pentru gospodăriile care beneficiază de program, oferind un exemplu de schimbare la nivel populațional privind percepția și importanța lucrărilor de anvelopare.

Provocări principale: Renovarea fondului construit are în vedere următoarele provocări și dificultăți legate de eficiența energetică a clădirilor, care abordează cu precădere, dar nu în mod exclusiv gospodăriile din zonele rurale:

- a. **fondul de clădiri uzat/cu o mentenanță inadecvată**, având o izolație termică slabă sau ineficientă în reducerea risipei de căldură/energie;
- b. **sisteme de termoficare cu randament inferior**, care contribuie la un consum ridicat de energie;
- c. **lipsa/slabul acces la sistemele de creditare**, ca barieră importantă în obținerea de mijloace financiare pentru realizarea de investiții în îmbunătățirea eficienței energetice (mai ales în cazul gospodăriilor vulnerabile);
- d. **conștientizarea/informarea deficitară** cu privire la beneficiile și potențialele economii referitoare la renovarea clădirilor contribuie la neadoptarea la nivel populațional de soluții pentru creșterea performanței energetice a clădirilor;
- e. **depășirea rezistenței la schimbare**, privitor la reticența în a investi în măsuri de modernizare din cauza costurilor inițiale percepute sau a perturbărilor în timpul procesului de renovare.
- f. **expertiza tehnică a forței de muncă** pentru implementarea investiției la scară largă, care necesită o forță de muncă calificată, instruită în practici de construcție eficiente, verzi din punct de vedere energetic sau verzi.

În conformitate cu politicile și măsurile actuale privind energia și clima ale României din cadrul Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC), pentru creșterea eficienței energetice se au în vedere o serie de programe naționale de eficiență energetică printre care și programul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial, prin lucrări de izolare termică a anvelopei.

Această investiție urmărește să faciliteze o rată crescută de renovare a clădirilor unifamiliale în România, subliniind totodată o reducere a consumului de energie primară, în conformitate cu țintele conturate în Strategia Națională de Renovare pe termen lung (SRTL). În plus, se acordă o atenție deosebită sporirii rezilienței clădirilor și tranziției acestora către conceptul de clădiri cu autonomie energetică ridicată.

Pentru obținerea unor rezultate semnificative în ceea ce privește trecerea către o economie mai verde și realizarea de economii de energie, reducerea emisiilor de CO₂ și reducerea costurilor de exploatare și de întreținere este necesar ca ritmul renovărilor pentru fondul de clădiri din România să fie unul accelerat. În acest sens, în anul 2019, se estima că impactul avut asupra economiei consta în crearea de cca. 18 locuri de muncă la fiecare milion de euro investit în renovarea clădirilor.

De asemenea, recomandările specifice de țară aferente anului 2019 subliniau nevoia ca investițiile să se orienteze către sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon, eficiență energetică, și pe inovare, ținând cont totodată de disparitățile regionale, în timp ce recomandările din 2020 vizau cu prioritate investițiile către tranziția verde.

Totodată, în conformitate cu Recomandările Specifice de Țară (2022.RST 3.2, respectiv 2023.RST 3.2), România trebuie să accelereze și să crească nivelul de ambiție al renovărilor pentru a îmbunătăți eficiența energetică a clădirilor. Investiția vizează în mod specific stabilirea unor obiective mai ambițioase pentru renovări prin sporirea eforturilor de îmbunătățire a eficienței energetice.

Obiectivul general este de a reduce consumul de energie la nivel național prin creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale, facilitând tranziția către un sistem energetic național bazat pe producția de energie din surse regenerabile.

Obiectivul specific al investiției îl reprezintă crearea unui cupon (voucher) raportat la media suprafeței medii locuibile în România de care să stimuleze participarea populației, în special a segmentului vulnerabil la renovarea clădirilor rezidențiale unifamiliale aflate în proprietate proprie, în scopul creșterii cu minim 30% a eficienței energetice echivalentul a 9,5 GWh m²/an.

Contribuția la obiectivele REPowerEU

Reforma răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b și c din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili, precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile;*

(c) *combaterea sărăciei energetice;*

Coerența cu alte măsuri

Măsura sprijină acțiunile din Componenta 5 a Valului Renovării prin facilitarea investițiilor în tranziția către clădiri verzi și rezistente, anume R1, I1, I2 și I3, precum și I1 din Componenta 16. Investiția operează la diferite niveluri, inclusiv planificarea și controlul dezvoltării fizice locale la nivel județean și local, precum și implementarea în cadrul comunităților. Investiția urmărește reducerea diferențelor dintre toate clădirile rezidențiale renovate niveluri de performanță diferite, promovând un nivel mai ridicat și consistent de renovare la nivelul populației fără a face distincția între zonele urbane și rurale.

Simultan, investiția ține cont de coerența cu Registrul Național al Clădirilor, care joacă un rol crucial în stabilirea unei baze de date pentru informare care să integreze rezultatele diferitelor programe de renovare. Această bază de date cuprinzătoare acoperă diverse aspecte precum tipurile de clădiri, performanța energetică, perioadele de construcție, certificatele de performanță energetică, sursele de furnizare a energiei și intervențiile de modernizare efectuate.

Datele privind performanța energetică vor fi furnizate prin certificate de performanță energetică și rapoarte de audit energetic întocmite de auditori energetici pentru clădiriautorizați în conformitate cu reglementările tehnice aplicabile.

Complementaritate cu alte surse de finanțare și dublă finanțare

Investiția este complementară cu intervențiile din cadrul Programelor Operaționale Regionale, care oferă oportunități de creștere a eficienței energetice pentru clădiri rezidențiale multifamiliale, clădiri publice. Totodată, investiția este complementară cu Programul Incluziune și Demnitate Socială prin prisma acțiunilor de renovare asupra locuințelor persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate, dar fără limitările specifice unui anumit grup.

În ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va revizui, în conformitate cu măsurile incluse în noul capitol, protocoalele încheiate cu coordonatorii de reforme și/sau investiții în scopul prevenirii și detectării timpurii a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene / bugetul de stat.

Pentru eliminarea riscului de dublă finanțare, Județene Dolj, Galați, Gorj, Hunedoara, Mureș și Prahova pentru care vor fi realizate intervenții similare prin Programul Tranziție Justă vor fi excluse din cadrul apelurilor. În plus, toți beneficiarii vor fi rugați în momentul depunerii dosarelor pentru voucher să semneze o declarație pe propria răspundere că nu au beneficiat anterior de finanțare pentru instalare de echipamente, subvenționate din fonduri naționale/europene.

În contextul celor două investiții I4 și I5, proprietarii de case ar trebui să acorde prioritate îmbunătățirilor de eficiență energetică înainte de a investi în producția de energie regenerabilă. Decizia finală trebuind să rămână la proprietar, în urma unei informări temeinice, întrucât diminuarea necesarului de energie al clădirii se realizează etapizat.

Totodată, pentru a spori accesibilitatea persoanelor vulnerabile la investiții se va extinde domeniul de aplicare a Programului Casa Eficientă energetic (investiția 5). Această extindere presupune ca persoanele vulnerabile să beneficieze de un voucher pentru achiziționarea unui sistem fotovoltaic, dar și pentru lucrările de renovare. Acest tip de voucher (lucrări de renovare

și instalarea de sisteme fotovoltaice) se va realiza din bugetul investiției 5 - Programul Național Casa Eficientă energetic.

Mecanism de implementare

Mecanismul de implementare a sistemului de voucher pentru reabilitarea termică a clădirilor rezidențiale unifamiliale aparținând persoanelor fizice va avea două axe:

- **Axa I - Programul Național - Casa Eficientă Energetic: Renovarea energetică/ instalare panouri fotovoltaice pe clădiri rezidențiale unifamiliale aparținând persoanelor din segmentul vulnerabil de populație (Alocare 267.000.000 euro - 50% din alocarea investiției);**
- **Axa II - Programul Național - Casa Eficientă Energetic: Renovarea energetică a clădirilor rezidențiale unifamiliale aparținând persoanelor fizice (Alocare 267.000.000- 50% din alocarea investiției).**

Trebuie menționat că deși există o axă special destinată persoanelor vulnerabile nu înseamnă că persoanele vulnerabile nu pot depune proiecte și în cadrul axei II, dar pentru respectarea principiului de dublă finanțare un beneficiar nu va putea fi finanțat decât din una dintre cele 2 axe.

În acest sens, valoarea voucherului pentru ambele axe ale investiției este stabilită la 60.000 RON pentru partea de renovări asupra clădirii, alături de un voucher pentru toate evaluările tehnice necesare pe parcursul proiectului, cu un quantum de 2.500 RON pentru axa I, respectiv 1.250 RON pentru axa II. Opțional, beneficiarii Axei I pot opta pentru un voucher pentru un sistem fotovoltaic în valoare de 25.000 RON .

Axa I se diferențiază față de programele existente prin posibilitatea ca proprietarii aflați în situația de vulnerabilitate, pe lângă partea de renovare, pot opta pentru instalarea unui sistem fotovoltaic de minim 3kW net, doar după finalizarea lucrărilor de izolare a anvelopei, printr-un voucher suplimentar în valoare de 25.000 RON, similar celui acordat prin Investiția 4 din prezenta Componenta.

În cazul Axei I, prin sistemul de voucher (cupon) beneficiarii, persoane fizice vulnerabile, au posibilitatea de a alege din mai multe opțiuni, în funcție de nevoile și posibilitățile lor. Aceștia pot opta să achiziționeze a) atât renovare a clădirii, cât și instalare de panouri fotovoltaice (PV), b) doar renovare sau c) exclusiv panouri fotovoltaice, în cazul în care proprietarii au deja renovată proprietatea. Mecanismul vizează accesarea voucherului pentru a asigura rapiditatea implementării investiției.

Axa II se adresează publicului general, cu referire la clădirile rezidențiale aparținând persoanelor fizice.

Aceștia au posibilitatea de a opta pentru un sistem de vouchere care constă în decontarea lucrărilor de renovare, precum și a evaluării tehnice (i.e auditul energetic, evaluarea de risc seismic) însumând 61.250 RON (60.000 RON + 1.250 RON). De remarcat că Axa II va fi demarată după începerea Axei I.

Prin această investiție sunt vizate clădirile rezidențiale aparținând persoanelor fizice cu încadrare în urma auditului energetic în clasa energetică G, F, sau E conform clasificăției de mai jos.

Energie primară totală, kWh/(m ² an)														
Utilități tehnice	Clase de performanță energetică													
	A+	A		B		C		D		E		F		G
Încălzire	≤49,0	49	69,0	69,0	138,0	138,0	239,0	239,0	340,0	340,0	425,0	425,0	510,0	>510
Răcire	≤13,0	13,0	18,0	18,0	36,0	36,0	47,0	47,0	57,0	57,0	72,0	72,0	86,0	>86,0
Ventilare	≤5,0	5,0	7,0	7,0	14,0	14,0	18,0	18,0	21,0	21,0	26,0	26,0	32,0	>32,0
ACC	≤18,0	18,0	26,0	26,0	51,0	51,0	60,0	60,0	70,0	70,0	87,0	87,0	104,0	>104,0
Iluminat	≤6,0	6,0	9,0	9,0	18,0	18,0	26,0	26,0	34,0	34,0	42,0	42,0	51,0	>51,0
TOTAL	≤91,0	91,0	129,0	129,0	257,0	257,0	390,0	390,0	522,0	522,0	652,0	652,0	783,0	>783,0

Emisii de CO ₂ , kg/(m ² an)														
Emisii echiv. CO ₂	Niveluri de poluare													
	A+	A		B		C		D		E		F		G
TOTAL	≤16,1	16,1	22,8	22,8	45,5	45,5	70,1	70,1	94,8	94,8	118,4	118,4	142,1	>142,1

Clase energetice și de mediu pentru clădiri de locuit individuale

Correspondența urmărită la nivelul claselor energetice, indiferent de axă, va fi ca nivelul de creștere a eficienței energetice să fie de cel puțin 2 clase (ex: G->E, F->D, E->C), în urma efectuării lucrărilor din proiect. În medie, echivalentul trecerii la 2 clase superioare din punct de vedere al eficienței energetice față de cea inițială este de 260 kWh/(m²an) per casă. Cunoscând numărul voucherelor, prin umrare și numărul beneficiarilor, putem aproxima o economie de 260 kWh/(m²an) * 36,617 = 9.520.420 kWh/(m²an).

În realizarea Ghidurilor pentru selecția și lansarea apelurilor competitive, de tipul “primul venit, primul servit”, pot fi consultate/implicate și alte instituții având competențe în domeniul eficienței energetice (ex. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrație, Administrația Fondului pentru Mediu).

Etapele investiției sunt următoarele:

- **Înrolarea firmelor.** Înrolarea firmelor reprezintă un simplu proces de listare care este bazat pe dovedirea a două situații astfel:
  - Că firma nu are datorii către bugetul de stat / bugetul local la data înrolării,
  - Că firma are minim 1 angajat.

Înrolarea firmelor urmărește 2 obiective:

- **1.** Informarea persoanelor fizice potențial beneficiare cu privire la firmele cu care pot intra în contact pentru a ajunge la un potențial contract de instalare,
- **2.** Asigurarea faptului că firmele au un minim de capacitate pentru a duce la bun sfârșit lucrările de instalare.

Beneficiarii persoane fizice au libertatea de a alege firmele cu care vor lucra. Accesul pe lista înrolărilor nu va reprezenta o condiție la momentul selectării proiectului dar va reprezenta o condiție la momentul semnării contractului de finanțare. Firmele sunt libere să se înroleze la orice moment doresc. Prin această lista nu se va îngredi liberul acces al beneficiarului de a lucra cu orice firmă aleasă. Singurele condiții de eligibilitate pentru firme vor fi să facă dovadă că au cel puțin un angajat și să plătească toate taxele și impozitele plătite. Lista firmelor de instalare înrolate va fi disponibilă permanent pe pagina de internet a MIPE.

MIPE se va asigura de realizarea procesului de informare și comunicare astfel încât să existe suficient timp la dispoziție pentru informarea potențialilor beneficiari și ai

firmelor de instalare în vederea realizării activității de înrolare și de încheiere a contractelor comerciale între potențialii beneficiari și firmele de instalare.

- **Realizarea apelurilor:** MIPE, în calitate de coordonator de investiție cu sprijinul birourilor de renovare din cadrul autorităților publice locale, după caz, va fi responsabil de realizarea apelurilor în cadrul celor două axe. Apelurile vor fi împărțite pe regiuni/județe pentru a nu supraîncărca sistemul informatic.
- **Depunerea cererilor.** Pentru Axa I - selecția beneficiarilor va fi realizată de către birourile de renovare prin utilizarea platformei web dedicată a MIPE. Condițiile de selecție vor respecta principiul „primul venit, primul servit”, cu mențiunea că beneficiarii selectați vor fi sprijiniți în totalitate de către birourile de renovare pentru obținerea finanțării conform cerințelor prezentei investiții, în particular creșterea eficienței energetice cu 30%. Prin sistemul de voucher (cupon) beneficiarii, persoane fizice vulnerabile, au posibilitatea de a alege din mai multe opțiuni, în funcție de nevoile și posibilitățile lor. Aceștia pot opta să achiziționeze a) atât renovare a clădirii, cât și instalare de panouri fotovoltaice (PV), b) doar renovare sau c) exclusiv panouri fotovoltaice, în cazul în care proprietarii au deja renovată proprietatea.
Pentru Axa II - cererile de finanțare vor fi depuse de beneficiar prin utilizarea platformei web dedicată a MIPE prin respectarea principiului primul venit, primul servit. O condiție importantă pentru accesarea finanțării este aceea de deține un certificat de performanță energetică pentru casa care face obiectul renovării, obținut în ultimele 3 luni care să dovedească încadrarea imobilului în categoriile G, F sau E. Totodată, beneficiarul trebuie să prezinte un contract încheiat cu o firmă de construcție și un proiect care să prevadă lucrări care să conducă la o creștere a eficienței energetice cu minim 30%.
- **Contracte de adeziune.** După publicarea rezultatelor, se vor încheia contracte de finanțare (contracte de adeziune) cu firmele. Acceptarea voucherului reprezintă un acord de adeziune a beneficiarului la condițiile de acordare a voucher-ului (cu rolul de contract de finanțare).
- **Începerea lucrărilor.** Proprietarii de case împreună cu firma cu care au încheiat contractul comercial vor demara lucrările (în cazul ambelor axe), precum și instalarea și punerea în funcțiune a echipamentelor cuprinse în contractul de finanțare (în cazul axei I).
- **Auditul energetic.** Beneficiarii contractelor de finanțare vor încheia un contract de audit energetic cu un auditor autorizat și vor transmite electronic o copie după acest contract la coordonatorul de investiție. Contractul va conține contul în cadrul căruia va virată contravaloarea voucherului de audit energetic.
- **Finalizarea lucrărilor/instalărilor și acordarea cuponului.** Proprietarul și Firma de construcție/instalare transmit la MIPE dovada realizării investiției pentru cele 2 tipuri de investiții: a) Renovare energetică și b) Instalarea panourilor fotovoltaice, astfel:
  - Renovarea energetică: prin următoarele: 1. Documentația de finalizare a lucrărilor din partea constructorului și certificatul de garanție, 2. Certificatul de performanță energetică realizat după finalizarea lucrărilor, împreună cu certificatul de performanță energetică la depunerea proiectului prin care să se dovedească creșterea eficienței energetice cu 30%, 3. Poze doveditoare a realizării lucrărilor împreună cu cererea de acordare a voucherului/voucherelor.
  - Instalarea panourilor fotovoltaice: prin următoarele: 1. Documentația lucrării conținând documentele de livrare și instalare, contractele de garanție etc., 2. Poze doveditoare de la fața locului, 3. Emiterea avizului tehnic de racordare sau

confirmarea din partea distribuitorului a demarării procedurii de racordare. depune cererea de rambursare după finalizarea lucrărilor, împreună cu cererea de acordare a cuponului/voucherului.

- **Rambursarea.** Cererea de acordare a voucherului/voucherelor va fi procesată imediat, iar în condițiile îndeplinirii cerințelor administrative virarea contravalorii voucherului în conturile firmei de construcție/instalare precizat în contractul de finanțare se va realiza în maximum 5 zile lucrătoare. În același termen va fi virat în contul auditorului energetic contravaloarea serviciilor de realizare a certificării performanței energetice după executarea lucrărilor.
- **Responsabilitatea firmelor de construcție/instalare.** Firmele de construcție/instalare sunt responsabile pentru calitatea lucrărilor și aspectele tehnice ale echipamentelor instalate pentru a îndeplini criteriile de eligibilitate prezente în Ghidul de finanțare.
- **Strategia de whistleblowing.** Atât autoritățile locale cât și companiile non/partenere vor asigura respectarea condițiilor de renovare/instalare la fața locului. În plus, orice persoană fizică sau juridică care constată nereguli în timpul instalării echipamentelor va avea posibilitatea să le raporteze coordonatorului reformei prin o adresă de e-mail dedicată.

Birourile de Renovare (Punct Unic de Informare/OSS)

Autoritățile administrației publice locale (Consiliile Județene/municipalități) vor putea juca rolul de agenții de implementare în cadrul acestei investiții și vor avea responsabilitatea gestionării relației cu proprietarii și îndeplinirea formalităților legale de realizare a acestei investiții, în mod deosebit a axei I, prin intermediul Birourilor de Renovare înființate, fiind în mod solidar responsabile de calitatea lucrărilor și atingerea indicatorilor.

Consiliile județene/municipalitățile vor asigura implementarea acestei investiții și vor desemna din cadrul structurilor sale o unitate de informare și asistență de tipul unui Birou de Renovare.

Birourile de renovare trebuie să aibă o sustenabilitate întărită în timp și după finalizarea implementării investițiilor cuprinse în PNRR, precum și un spectru de competențe, concepute pentru a cuprinde următoarele roluri:

- **un rol informativ**, oferind asistență pentru a răspunde întrebărilor și preocupărilor proprietarilor interesați de lucrări de renovare;
- **un rol de consultanță**, reprezentanții Birourilor de renovare vor fi capabili să ofere beneficiarilor îndrumări personalizate, oferind beneficiarilor suport către alegeri prudente în materie de eficiență energetică;
- **rol de mediere/interfață** între diferitele instituții ale statului, beneficiari și furnizori de servicii necesare, considerate esențiale pentru a îmbunătăți eficiența energetică a clădirilor beneficiarilor; în acest fel, Birourile de Renovare vor menține canale de comunicare și colaborare cu entitățile competente în implementarea surselor de energie regenerabilă (RES) și a renovărilor.

În acest sens, Biroul de Renovare va fi o structură de tip ghișeu unic (One-stop-shop/OSS), creată la nivelul fiecărui județ, pentru a oferi proprietarilor de clădiri o soluție integrată (informații/sprijin) pentru a accesa programul pentru eficiența energetică a clădirilor din România.

Pornind de la recomandarea de politică privind dezvoltarea de servicii integrate de renovare energetică a clădirilor existente (One-Stop-Shop) - SMAFIN⁷, raportul de analiză al Centrului Comun de Cercetare al Comisei Europene⁸, precum și Ghidul Innovate⁹, Biroul de Renovare va fi înființat ca un departament specializat al administrației publice locale. Acesta va avea o prezență fizică, precum și un instrument online dedicat.

Biroul de Renovare va fi un punct de informare (helpdesk) care oferă consultanță gratuită și asigură legătura între diferiți furnizori de servicii și clienții finali. De asemenea, Biroul de Renovare va face legătura între diferitele părți interesate implicate în proiectele de renovare și administrația publică, pentru a facilita un proces simplificat de la identificarea, planificarea proiectului până la implementarea și monitorizarea lui. Birourile de Renovare vor avea o responsabilitate dedicată în implementarea la o înaltă calitate a lucrărilor de renovare/echipamentelor instalate.

Pe baza experiențelor proiectelor pilot din Timișoara, respectiv Primăria Sectorului 2 din București, Biroul de Renovare va avea un rol de tip "facilitator". Acest tip de Birou de Renovare va fi subordonat administrației publice locale, iar costurile operaționale asociate vor fi acoperite de administrația publică locală. OSS va oferi îndrumare pentru procedurile administrative și va conecta beneficiarii cu alți furnizori de servicii, cum ar fi evaluări tehnice (audit energetic, evaluare seismică), contractori, instalatori și proiectanți.

Spre exemplu, în cazul Axei I, proprietarul aflat în situație de incapacitate de înțelegere (i.e. cu un minim de cunoștințe sau cu deficiențe în ceea ce privește raportarea la birocrăția necesară) va delega toate responsabilitățile consultantului din cadrul Biroului de Renovare, care se va ocupa de întregul proces, inclusiv gestionarea documentelor și a documentelor în numele proprietarului.

Responsabilități

Biroul de Renovare va susține conștientizarea populației cu privire la beneficiile construcțiilor durabile și eficienței energetice prin campanii de informare. Aceasta oferă asistență în evaluarea clădirilor, elaborarea planurilor de finanțare personalizate și recomandarea programelor de finanțare adecvate. În timpul implementării proiectelor, biroul monitorizează calitatea și conformitatea cu standardele, asigurându-se că lucrările de renovare și instalațiile de energie regenerabilă sunt realizate cu succes.

Biroul de Renovare are responsabilitatea de a facilita un dialog structurat pentru a maximiza impactul programelor relevante de finanțare în domeniul creșterii eficienței energetice a clădirilor și să creeze canale de comunicare/parteneriate cu actorii de piață, furnizori de servicii, instituții ale statului și beneficiari. Totodată, Birourile asigură comunicarea între

---

⁷ Recomandare de politică privind dezvoltarea de servicii integrate de renovare energetică a clădirilor existente (One-Stop-Shop)

⁸ https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/joint-research-centre_ro

⁹ A step-by-step guide for local authorities and other actors - <https://energy-cities.eu/publication/how-to-set-up-a-one-stop-shop-for-integrated-home-energy-renovation/>

decidenții regionali și naționali, promovând colaborarea și schimbul de expertiză în acest domeniu de activitate pentru identificarea bunelor practici, raportare și centralizarea rezultatelor.

Exemplu de flux de lucru și posibile servicii pe care un Birou de Renovare¹⁰ le poate oferi printr-un proces structurat în patru etape pentru optimizarea renovării clădirilor:

1. Biroul inițiază acțiuni de conștientizare și informare pentru persoanele interesate.
2. Reprezentanții furnizează soluții aplicate și listează condițiile și criteriile de eligibilitate pentru accesarea fondurilor, inclusiv informații despre cadrul legislativ, urmând ca beneficiarului să i se prezinte instrumentele pentru auto-evaluare și/sau i se oferă sprijin în evaluare, prezentând cazuri de bună practică existente.
3. Etapa de pregătire și formalizare cuprinde prezentarea soluțiilor tehnice bazate pe evaluări a locuinței proprietarului, oferind sprijin în documentație și stabilirea punctelor de contact cu furnizorii de servicii. În timpul realizării lucrărilor, biroul evaluează documentația, dezvoltă planuri de lucru cu proprietarii și mediează negocierile cu furnizorii, asigurând calitatea lucrărilor, după caz.
4. În etapa de validare și monitorizare, analizează satisfacția părților implicate, compară informațiile din dosarele de lucru, monitorizează implementarea și publică cazurile de bună practică pentru a le împărtăși actorilor relevanți.

În vederea implementării investiției va fi elaborat un ghid specific pentru programul Național “Casa Eficientă Energetic”, pe baza lecțiilor învățate în urma programului derulat de AFM.

Simultan cu dezvoltarea Birourilor de Renovare, prin platforma web dedicată aparținând MIPE se vor colecta datele privind investiția solicitată din momentul evaluării până în momentul executării lucrărilor.

Lucrări eligibile

Investiția va consta în anveloparea locuinței prin lucrări care contribuie la îmbunătățirea performanței energetice. Măsurile vizează doar partea exterioară a clădirilor: (i) **izolarea termică a peretelui exterior și a fațadei;** (ii) **lucrări de înlocuire a tâmplăriei exterioare existente cu tâmplărie termoizolantă, incluzând ferestre și uși;** (iii) **izolarea termică a acoperișului în care se pot cuprinde și lucrări de hidroizolație,** (iv) **montarea unui sistem fotovoltaic de generare de energie electrică cu o capacitate de 3kW net (doar în cazul proprietarilor vulnerabili).** Renovarea energetică va cuprinde obligatoriu lucrări care vor asigura o reducere minimă a consumului de energie de 30%, și a emisiilor de CO₂.

Mecanismul urmărește accesarea voucherului în condiții specifice care să asigure finanțatorul că proiectul va fi implementat în intervalul de timp stabilit în componenta REPowerEU a PNRR cu scopul creșterii eficienței energetice a clădirilor unifamiliale. Aceste condiții presupun realizarea unui contract între beneficiar și constructor, în condițiile efectuării unui audit energetic înainte de începerea lucrărilor și după terminarea acestora.

¹⁰ <https://cordis.europa.eu/project/id/892749/results>

Prin evaluările tehnice se va determina eligibilitatea beneficiarului, clasa energetică actuală, starea clădirii, precum și clasa energetică dorită în urma renovărilor. De asemenea, se are în vedere realizarea unei evaluări tehnice pentru stabilirea categoriei de risc în caz de seism.

Clădirile clasificate în clasele de risc seismic Rsl și RslI vor fi excluse de la finanțarea intervențiilor care vizează eficiența energetică.

Clădirile incluse în fondul construit cu valoare istorică vor fi excluse de la finanțarea intervențiilor care vizează eficiența energetică.

În acest context, auditorul energetic și consultantul venit din partea Birourilor de Renovare, la nivel județean, vor adresa în mod prioritar dosarele persoanelor vulnerabile și îi vor consilia oferindu-le recomandări cu privire la tipurile de lucrări necesare care contribuie la îmbunătățirea eficienței energetice a reședinței.

Beneficiari

Beneficiarii direcți sunt persoanele fizice, proprietare ale locuințelor rezidențiale și numai pentru proprietatea principală (i.e. adresa oficială de reședință conform actului de identitate sau declarată prin declarație notarială). Accesul la finanțare este în mod egal asigurat tuturor categoriilor sociale. Beneficiarii indirecti sunt firmele de constructori, evaluatorii tehnici în domeniul clădirilor și eficienței energetice. Pentru implementarea investiției vor fi respectate criteriile de privind egalitatea de gen și de șanse potrivit principiilor Pilonului european al drepturilor sociale.

Se vor avea în vedere următoarele criterii pentru identificarea persoanelor vulnerabile, conform cadrului legislativ în vigoare:

1. **Vulnerabilitate legată de Sănătate și Dizabilități**: Persoanele cu boli cronice, dizabilități, fizice și intelectuale, și afecțiuni medicale rare; Persoanele cu probleme de sănătate mintală și tulburări psihologice majore; Persoanele aflate în situații de risc ridicat de probleme de sănătate fizică și mentală, inclusiv dependența.
2. **Vulnerabilitate Economică și Socială**: Persoanele care trăiesc în sărăcie sau experimentează dificultăți economice; Persoanele cu acces redus/fără acces la servicii energetice esențiale (încălzire, iluminat, alimentare a aparatelor electrocasnice); Persoanele care fac parte din grupuri cu stare socioeconomică scăzută; Gospodăriile monoparental; Persoanele dependente de droguri, alcool, alte substanțe.
3. **Situații de Viață Specifice**: Tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului și sau cu oportunități reduse (NEETs); Persoanele fără loc de muncă; Persoanele fără un stagiu complet de cotizare pentru beneficiile de pensie; Persoanele expuse la excludere socială sau la un risc ridicat de excludere.
4. **Vulnerabilitate Etnică și Culturală**: Persoanele de etnie romă sau alte minorități care se confruntă cu provocări sociale și economice; Migranți, solicitanți de azil și refugiați.
5. **Vulnerabilitate Funcțională și Legată de înaintarea în Vârstă**: Persoanele în vârstă cu funcționalitate limitată; Cei expuși riscului de excludere din cauza afecțiunilor legate de vârstă.

Ajutor de stat:

Investiția va respecta legislația europeană și națională privind regulile ajutorului de stat. Întrucât beneficiarii investițiilor privind creșterea eficienței energetice sunt doar persoane fizice, fără a desfășura activități economice, măsura nu intră sub incidența ajutorului de stat.

Se va preciza în Ghidurile de finanțare condiția ca după momentul instalării, pentru beneficiarii Axei I, 80% din energia produsă trebuie folosită pentru autoconsum.

Calendar de implementare

Activitate	Termen finalizare
<ul style="list-style-type: none"> Perioada de formulare a Ghidului solicitantului, publicitatea măsurii și pregătirea apelului de proiecte	Trim. IV al anului 2023
<ul style="list-style-type: none"> Derularea apelurilor de proiecte, inclusiv contractarea proiectelor	Trim. III al anului 2024
<ul style="list-style-type: none"> Implementarea investiției	Trim. II al anului 2026

16. Eficientizarea, modernizarea și digitalizarea rețelei naționale de transport a energiei electrice (alocare 56.235.000 euro)

Provocări

C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. (Transelectrica) este singurul operator economic certificat (conform Ordinului ANRE nr. 164/2015, în conformitate cu modelul *unbundling*, bazat pe Opinia Comisiei Europene C(2015) 7053 din 12.10.2015, în conformitate cu Art 3(1) - Regulamentul (EC) nr. 714/2009 și art. 10 - Directiva 2009/72/EC - România - certificarea Transelectrica) în

România ca operator de transport și sistem (OTS), realizând astfel activitatea de transport al energiei electrice prin intermediul Rețelei Electrice de Transport (RET) - rețea de interes național și strategic -, formată din 81 stații electrice și 8931,6 km linii electrice aeriene (LEA).

Transelectrica este responsabilă de:

- asigurarea rezilienței și adecvanței Sistemului Electroenergetic Național (SEN), garantând securitatea în aprovizionarea cu energie electrică și
- asigurarea mentenanța, modernizarea, re tehnologizarea și exploatarea Rețelei Electrice de Transport (RET), interconectarea acesteia cu rețelele statelor vecine, dezvoltarea rețelelor și sistemelor de telecomunicații, achiziție de date, monitorizare, reglaj, automatizare și protecții în scopul asigurării stabilității și funcționării în siguranță a SEN.

În contextul geopolitic actual centrat din ce în ce mai pregnant pe energie, ca vector de dezvoltare economică și furnizor de stabilitate și securitate națională și regională, Transelectrica trebuie să asigure o rețea electrică de transport (RET) capabilă să susțină decarbonizarea progresivă și integrarea crescândă a surselor regenerabile, garantând, în același timp, eficiența și securitatea aprovizionării cu energie electrică cu respectarea reglementărilor în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice.

Contextul geopolitic european a suferit schimbări majore în urma evenimentelor care au marcat începutul anului 2022, acestea având un impact extrem de mare asupra societății și economiei UE. Sectorul energetic trebuie să facă față unor noi provocări care se manifestă la nivel pan-european: securitatea alimentării cu energie, diversificarea surselor de aprovizionare pentru a accelera tranziția Europei către o energie curată și reducerea impactului asupra mediului înconjurător. Aceste provocări geopolitice au sporit și mai mult importanța și necesitatea reducerii dependenței UE de combustibilii fosili, prin creșterea gradului de utilizare a surselor regenerabile de energie și prin îmbunătățirea eficienței energetice.

În procesul de adresare a acestor provocări și ținând cont de responsabilitatea Transelectrica de administrare și operare a sistemului electroenergetic național (SEN) din România și de asigurare a schimburilor de electricitate cu țările învecinate, ca membru al ENTSO-E (Rețeaua Europeană a Operatorilor de Transport și Sistem pentru Energie Electrică), Compania a stabilit un set *obiective strategice*:

- *Dezvoltarea și optimizarea RET/SEN* prin reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea RET (Rețeaua electrică de transport) și creșterea siguranței în funcționare a RET; eliminarea congestiilor structurale; creșterea capacității de răspuns la apariția unor evenimente cu impact deosebit asupra securității și funcționării RET;
- *Îmbunătățirea permanentă a performanțelor SEN* din punct de vedere tehnic și operativ, în condiții de siguranță și stabilitate în funcționare
- *Integrarea surselor regenerabile și clasice* care asigură flexibilitate și stabilitate în funcționare (pentru perioada de tranziție energetică)
- *Interconectarea cu alte sisteme electroenergetice din regiune* (consolidarea pieței paneuropene de energie electrică) prin creșterea capacității de interconexiune și întărirea infrastructurii pentru asigurarea obiectivului de interconectare de 15% în anul

2030; dezvoltarea și mentenanța rețelei Europene prin abordarea integrată care permite dezvoltarea și mentenanța rețelei fără întreruperi utilizând tehnologii vechi și noi în întreaga Europă.

Pornind de la aceste obiective pentru consolidarea și optimizarea RET/SEN în vederea asigurării interconectării adecvate la nivel național și european este necesară implementarea a două domenii de interes:

- *dezvoltarea și consolidarea RET/SEN la nivel național și interconectarea acestuia cu alte sisteme din regiune* prin: reabilitarea și modernizarea RET la standardele de calitate și performanță impuse de reglementările europene, creșterea capacității de răspuns la apariția unor evenimente cu impact deosebit asupra securității și funcționării RET, integrarea tehnologiilor avansate și protejarea infrastructurii critice prin adoptarea de măsuri specifice cybersecurity, dezvoltarea și mentenanța rețelei europene,
- *integrarea surselor regenerabile și clasice care asigură flexibilitate și stabilitate în funcționare* (pentru perioada de tranziție energetică) prin asigurarea infrastructurii necesare atingerii țintelor prevăzute prin principalele documente care vizează schimbările climatice și dezvoltarea durabilă.

Măsurile vor avea ca rezultate principale:

- reducerea timpilor de intervenție în instalații și a duratelor de indisponibilitate a echipamentelor din RET, prin creșterea siguranței în funcționare a RET, eliminarea congestiilor structurale, creșterea capacității de răspuns la apariția unor evenimente cu impact deosebit asupra securității și funcționării RET,
- reducerea riscurilor atacurilor cibernetice asupra infrastructurilor IT & C ale Transelectrica, cu scopul de a crește siguranța în funcționare a RET prin integrarea tehnologiilor avansate și protejarea infrastructurii critice prin adoptarea de măsuri specifice cybersecurity,
- asigurarea condițiilor de funcționare independentă în caz de avarii și în cazul eventualelor procese de restaurare, alimentarea fără întreruperi a serviciilor interne ale Transelectrica fiind vitală pentru reușita soluționării avariilor și a proceselor de restaurare.

Obiectiv general

Investiția are drept obiectiv general accelerarea integrării surselor de energie regenerabilă și creșterea rezilienței SEN/RET pentru asigurarea aprovizionării cu energie electrică prin reducerea blocajelor și a disfuncționalităților interne la nivelul RET și întărirea securității cibernetice, prin îmbunătățirea capacității de răspuns la atacurile cibernetice.

Obiectiv specific

Obiectivul specific urmărește, în cadrul Transelectrica și a filialelor sale care desfășoară activități specifice pentru funcționarea SEN/RET, reducerea indisponibilității SEN/RET prin diminuarea timpilor de intervenție și a indisponibilității echipamentelor din RET, scăderea

riscurilor de atacuri cibernetice și asigurarea condițiilor pentru funcționarea optimă a serviciilor.

Contribuția la obiectivele REPowerEU

Investiția răspunde obiectivelor REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b și e din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili, precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile;*

(e) *remediarea blocajelor interne și transfrontaliere din calea transportului și a distribuției energiei, sprijinirea stocării energiei electrice, accelerarea integrării surselor regenerabile de energie și sprijinirea transportului cu emisii zero și a infrastructurii acestuia, inclusiv a căilor ferate.*

Coerența cu alte măsuri din PNRR

Investiția este complementară cu Componenta 6 - Energie, Investiția 1 - Noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabile din cadrul PNRR, Componenta 9 - Sprijin pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare, inovare, I3.1 Schemă de ajutor pentru digitalizarea IMM-urilor, Măsura 1. Schemă de minimis și schemă de ajutor de stat în contextul digitalizării IMM-urilor.

Complementaritatea cu alte fonduri europene și evitarea dublei finanțări

Investiția se află în complementaritate cu Programul Dezvoltare Durabilă (PDD) sunt vizate doar capacitățile mai puțin exploatate (biomasă, biogaz, hidro și geotermal), precum și modernizarea rețelei de transport și distribuție a energiei electrice, inclusiv pentru a prelua în sistem energia produsă din surse regenerabile.

Astfel, complementaritatea Programelor operaționale aferentă perioadei 2021-2027 cu PNRR este asigurată prin delimitarea clară a categoriei de RES, prin specificul investițiilor finanțate (rețele vs. centrale) și prin tipul proiectului finanțat (proiect RES de sine stătător vs. proiect RES subsumat intervențiilor de economie circulară în zonele afectate de tranziție).

Investiția este complementară cu linia de finanțare Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, Axa prioritară 2: Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, dar și cu Programul Regional Sud-Est 2021-2027, Obiectiv specific: RSO1.3. Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive (FEDR), Operațiunea A (creșterea competitivității IMM-

urilor). Acesta din urmă finanțează activități de interes pentru proiectul prezentat, precum construcția/ modernizarea și extinderea spațiului de producție/servicii ale IMM-urilor; dotare cu active corporale și necorporale; activități privind economia circulară.

Măsura este complementară de asemenea cu Mecanismul de Interconectarea Europei (CEF Digital 2022 - Connecting Europe Facility) care va contribui la sprijinirea unui flux de investiții, dedicat construirii unei infrastructuri sigure, durabile și performante.

În ceea ce privește evitarea dublei finanțări MIPE, în calitate de coordonator național pentru Planul Național de Redresare și Reziliență, va revizui, în conformitate cu măsurile incluse în noul capitol, protocoalele încheiate cu coordonatorii de reforme și/sau investiții în scopul prevenirii și detectării timpurii a situațiilor de finanțare a costurilor identice din mai multe surse de finanțare, respectiv fonduri europene / bugetul de stat.

Mecanism implementare

Investiția se adresează C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.

C.N.T.E.E. Transelectrica S.A., în calitate de unic operator de transport și de sistem al energiei electrice din România, urmărește menținerea, în condiții de eficiență economică, a calității serviciului de transport și de sistem și a siguranței în funcționare a sistemului electroenergetic național, în conformitate cu reglementările în vigoare și cu standardele asumate în comun, la nivel european. Transelectrica este responsabilă pentru transportul energiei electrice, funcționarea sistemului și a pieței și asigurarea siguranței Sistemului Electroenergetic Național.

Compania realizează activitatea de transport al energiei electrice prin intermediul Rețelei Electrice de Transport (RET), formată din stații și linii electrice. RET este rețeaua electrică de interes național și strategic cu tensiunea de linie nominală mai mare de 110 kV.

Volumul de instalații gestionat de Transelectrica este format din: 81 stații electrice și 8931.6 km linii electrice aeriene (LEA), din care 38 km (linii de interconectare cu sistemele țărilor vecine).

Consolidarea și optimizarea RET/SEN în vederea eliminării blocajelor interne în exploatarea rețelei electrice de transport de interes național și creșterea eficienței energetice a RET se vor concretiza prin realizarea a trei sub-investiții.

Investiția se va implementa gradual până în august 2026.

6.a Instalarea de centrale fotovoltaice (CEF) și instalații de stocare a energiei electrice destinate alimentării serviciilor interne instalate în stațiile C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. (Alocare 29.557.000 euro)

Sub-investiția constă în montarea în 29 stații C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. a unor instalații de producere a energiei prin centrale fotovoltaice cu o putere instalată de 11,25 MW și instalații de stocare a energiei cu o capacitate de stocare de 19,10 MWh la o putere de 5 MW.

Centralele fotovoltaice și instalațiile de stocare a energiei electrice se vor instala exclusiv pe teritoriul următoarelor stații electrice C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.: FAI, Gutinaș, Roman Nord, București Sud, Domnești, Fundeni, Ghizdaru, Gura Ialomiței, Pelicanu, Stâlp, Târgoviște, Teleajen, Brazi Vest, Turnu Măgurele, Gădălin, Stupina, Constanța Nord, Tulcea Vest, Medgidia Sud, Isaccea, Craiova Nord, Târgu Jiu Nord, Ișalnița, Calafat, Turnu Severin Est, Bradu, Iernut, Paroșeni și Peștiș, fără a fi necesară achiziția de teren suplimentar.

Criteriile care au stat la baza procesului de analiză și de identificare a stațiilor Transelectrica în care se vor instala centralele fotovoltaice și instalațiile de stocare a energiei electrice sunt:

- Existența unor suprafețe disponibile, suficient de mari, astfel încât să se poată genera o cantitate de energie din surse fotovoltaice suficientă pentru a se acoperi o cotă prestabilită din consumul propriu al stației.
- Stația să fie de preferat modernizată, cu trecere de la AIS la GIS, astfel încât să existe suprafețele necesare implementării microrețelei.
- Folosirea, pe cât posibil, a regimului de funcționare cu conectare într-un singur punct la serviciile interne ale stației.
- Folosirea, pe cât posibil a tipului de racordare în tampon, astfel încât să se mențină siguranța în funcționare, cu sistem de blocare a injectiei în rețea.
- Locația stației să fie pe o zonă cu potențial solar.
- Puterea CEF se stabilește în funcție de spațiul efectiv disponibil (ținând cont de instalațiile existente și căile de acces necesare) și profilul de consum al serviciilor interne din stație.
- Puterea și capacitatea bateriei se stabilesc în funcție de energia zilnică maximă furnizată de centrală și de consumul și profilul zilnic al serviciilor interne.
- Situațiile de funcționare insulară a instalațiilor reprezintă situații de prevenire de avarie și vor fi evitate.

Astfel, centralele electrice fotovoltaice amplasate în stații vor alimenta în perioada de solarizare, serviciile interne din stații, având posibilitatea să-și încarce bateriile în rarele situații în care ar putea produce mai multă energie decât se consumă. Energia din baterii se va folosi în afara perioadei de solarizare tot pentru alimentarea serviciilor interne, urmând ca în lipsa sau insuficiența solarizării și/sau stocării din baterii, să se alimenteze serviciile interne din rețeaua de distribuție din zonă sau din terțiare ale unităților.

Instalarea panourilor în stațiile de transformare asigură o parte din energia internă necesară serviciilor interne (alimentarea cu energie a tuturor componentelor stațiilor de transformare - transformatoare de putere care utilizează energie pentru alimentarea cu energie a ventilatoarelor de răcire, iluminatul intern în stații etc.).

Investiția este una off-grid în cadrul căruia centralele electrice fotovoltaice și bateriile de stocare vor fi utilizate de către Transelectrica numai pentru a (auto)alimenta cu energie electrică unele dintre instalațiile/dispozitivele sale care sunt operate în stațiile electrice ale rețelei de transport a energiei electrice (de exemplu: răcirea temperaturii transformatorului de putere, iluminat exterior în perimetrul stației, aer condiționat în încăperile tehnice în care funcționează sistemele electronice), ca alternativă la achiziționarea de energie electrică de pe piață. Proiectarea tehnică a sistemului (centrale fotovoltaice - CEF - și instalații de stocare) va asigura că niciuna dintre cele două componente, adică CEF și stocarea, nu va injecta/extrage energie electrică în/din rețeaua publică de electricitate. Aceasta este o configurație în afara rețelei în care nu va exista nicio legătură fizică/electrică care să conecteze sistemul la rețeaua publică de electricitate. Aceasta este o cerință strictă de proiectare pentru faza de inginerie a proiectului. Configurația tehnică în afara rețelei nu permite fizic Transelectrica să comercializeze capacitățile sistemului. Prin urmare, centralele fotovoltaice și instalațiile de stocare nu vor fi utilizate de către Transelectrica pentru a acoperi pierderile de transport sau pentru a cumpăra/vinde energie electrică sau alte servicii legate de energie (de exemplu, echilibrare, gestionarea congestiilor, susținerea tensiunii etc.). Acest lucru ar fi imposibil din cauza conceptului off-grid încorporat în designul tehnic. Exploatarea activelor (centralele fotovoltaice și instalațiile de stocare) de către Transelectrica în configurația tehnică descrisă mai sus (complet separată de rețeaua publică de energie electrică, adică fără nicio legătură fizică/electrică care să conecteze activele la rețeaua publică de energie electrică) nu va avea niciun impact asupra funcționării rețelei electrice de transport. Ca atare, implementarea proiectului nu va afecta independența Transelectrica pe piața angro de energie electrică sau rolul acesteia de facilitator al pieței.

Sub-investiția propusă răspunde obiectivului REPowerEU în conformitate cu prevederile incluse la art. 21c, pct.3, lit. b din Regulamentul (UE) 453/2023 privind capitolele REPowerEU:

(b) *stimularea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii energetice critice, decarbonizarea industriei, creșterea producției, a utilizării biometanului durabil și a hidrogenului din surse regenerabile sau obținut fără arderea de combustibili fosili, precum și creșterea ponderii și accelerarea implementării energiei din surse regenerabile,*

prin stimularea eficienței energetice a infrastructurii energetice administrată de Transelectrica în calitate de operator de transport și sistem. Instalarea acestor echipamente (panouri fotovoltaice și baterii de stocare) va contribui la reducerea consumului de energie electrică al companiei și reducerea emisiilor de CO₂ prin utilizarea energiei produse de panourile fotovoltaice și bateriile de stocare în stațiile Transelectrica pentru consumurile serviciilor interne.

Cele 29 de stații totalizează un consum anual de circa 18,9 GWh. Pentru acestea, a rezultat utilă instalarea unor CEF cu o putere totală instalată de 11,25 MWp (capabile să producă aproximativ 13,50 GWh/an) și acumulatori pentru stocarea energiei cu o capacitate totală de

19,10 MWh la o putere de circa 5 MW. În aceste condiții se poate obține reducerea cu 9,68 GWh a consumului anual de energie electrică al Transelectrica pentru cele 29 de stații, ceea ce va duce automat la o reducere de 51,22 % față de actualul consum. Corespunzător reducerii consumului anual de 9,68 GWh, rezultă și o reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră de 2.610,93 tone CO₂/an. Totodată, această reducere va avea ca efect reducerea cu 19,76 % a consumului de energie electrică (de aprox. 49,61 GWh anual) anual pentru cele 81 de stații ale Transelectrica.

În plus, instalarea acestor echipamente (panouri fotovoltaice și baterii de stocare) în stațiile Transelectrica contribuie la îmbunătățirea siguranței în funcționare a SEN/RET prin asigurarea condițiilor de funcționare autonomă în caz de avarii și în cazul eventualelor procese de restaurare, alimentarea fără întrerupere a serviciilor interne fiind vitală pentru reușita soluționării avariilor și a proceselor de restaurare.

Sub-investiția se va finaliza până în mai 2026.

6.b - Retehnologizarea SMART SA - filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A (alocare 18.300.000 euro)

Obiectivul general al acestei sub-măsuri este asigurarea funcționării Sistemului Electroenergetic Național (SEN) și a Rețelei Electrice de Transport (RET) în parametri optimi, prin crearea unor servicii de mentenanță corespunzătoare, caracterizate de rapiditatea și calitatea intervenției care se bazează pe echipamente funcționale, dotate din punct de vedere tehnologic și aliniate la standardele UE.

Sub-investiția urmărește să reducă numărul și durata evenimentelor accidentale, precum și a consecințelor acestora pentru asigurarea funcționării SEN/RET, să adapteze acțiunile de mentenanță la specificul și tehnologiile de fabricație ale noilor echipamente instalate în RET și să reducă numărul și durata acțiunilor de mentenanță preventivă - planificată, care presupune retragerea din exploatare a echipamentelor și instalațiilor ale Transelectrica și a centralelor de producție energie din surse regenerabile racordate la RET.

Mentenanța asigurată de către SMART S.A. acoperă 8931,6 km LEA, cu tensiune de linie nominală cuprinsă între 110-750 kV și 81 de stații electrice, fiind garantul funcționării în parametri optimi a activității de transport a energiei electrice prin intermediul RET.

Activitatea de mentenanță presupune lucrări planificate de revizii tehnice și de control în stațiile electrice, liniile electrice LEA și lucrări de intervenții accidentale. Controalele pe linii presupun deplasări și intervenții pe întreg traseul de 8931,6 km al RET în orice condiții de relief și meteorologice. Peste 70% dintre lucrările efectuate de SMART S.A. constau în lucru la înălțime, acestea făcându-se cu ajutorul unor utilaje specializate (PRB, macara, echipamente de urcare, accesorii speciale, etc.).

La nivelul RET actual cele mai dese blocaje sunt generate de fenomene meteorologice extreme și de alți factori externi (de exemplu, defecțiuni tehnice ale elementelor infrastructurii rețelei electrice: centrale electrice, linii electrice). Efectele acestor blocaje constau în întreruperi în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor finali (casnici, instituții de interes national - scoli, dispensare/spitale, etc - mari consumatori), precum și în întreruperi de alimentare cu energie electrică de către producătorii de energie (în special din SRE), cu impact direct asupra siguranței și stabilității SEN în ansamblu (în conformitate cu Standardul de Performanță RET). Prin urmare, reducerea numărului și a duratei blocajelor este un obiectiv vital pentru asigurarea continuității serviciului de transport al energiei electrice cu impact asupra siguranței și stabilității SEN în ansamblu. Reducerea numărului și a duratei acestor blocaje se poate realiza prin două metode:

- asigurarea programului de întreținere preventivă (planificată) a tuturor componentelor RET;
- asigurarea întreținerii/intervențiilor de urgență a tuturor componentelor RET,

la nivelul de calitate impus de Standardul de Performanță RET și Regulamentul de mentenanță RET, aprobat de Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei.

Aceste categorii de mentenanță a RET presupun scoaterea din funcțiune a componentelor respective, ceea ce duce în unele cazuri la întreruperea:

- alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali (casnici, instituții de interes national - scoli, dispensare/spitale, etc - mari consumatori);
- furnizării de energie de către producătorii de energie.

Sub-investiția propusă are în vedere reducerea impactului acestor blocaje, urmărindu-se reducerea perioadelor de intervenție (prin mijloace de intervenție - utilaje, care să asigure accesul rapid și cu toate echipamentele necesare) și a numărului acestora prin achiziționarea de utilaje, utilaje pentru lucru la înălțime, lucrul sub tensiune (acest tip de intervenție elimină scoaterea din funcțiune a echipamentului respectiv ceea ce determină eliminarea întreruperilor în alimentarea cu energie electrică) etc.

Sub-investiția urmărește *dotarea SMART S.A. cu echipamente și utilaje* de ultimă generație și cu cea mai curată tehnologie în domeniu, pentru asigurarea unor servicii de mentenanță la cele mai înalte standarde, pretabile pentru un operator de transport și sistem, precum și *digitalizarea serviciilor de mentenanță oferite infrastructurii energetice naționale*, prin implementarea și dezvoltarea de soluții software.

Sub-investiția constă în:

- dotarea SMART S.A. cu echipamente tehnologice (echipamente pentru controlul și monitorizarea liniilor electrice aeriene și a stațiilor electrice, instrumente pentru lucru sub tensiune, echipamente pentru măsurători și determinări în laborator, echipamente pentru centrul de proiectare al SMART SA, echipamente pentru lucru la înălțime, echipamente tehnologice pentru intervenții) adecvate

pentru asigurarea serviciilor de mentenanță a RET la cele mai înalte standarde de calitate,

- digitalizarea serviciilor de întreținere furnizate de SMART SA pentru RET din România, prin implementarea și dezvoltarea de soluții software, care vor asigura în timp real transferul de informații (gestiune, baze de date, activitate/ programare revizii și lucrări, etc.) între sucursalele SMART S.A.

Noile echipamente vor permite utilizarea de către SMART S.A. a tehnologiei LST (Lucru sub tensiune), o tehnologie modernă care presupune că intervențiile la LEA și în stații se vor face fără scoaterea (deconectarea) acestora de sub tensiune, fapt care asigură continuitatea în alimentarea consumatorilor cu energie electrică.

Echipamentele menționate mai sus vor fi utilizate numai pentru asigurarea mentenanței RET de către SMART SA în numele Transelectrica. Suplimentar, echipamentele vor fi utilizate și în cadrul procesului de conectare la Sistemul Electroenergetic Național a producătorilor de energie din surse regenerabile, proces care este realizat de Transelectrica prin SMART SA, adică punerea în funcțiune (testele finale). În acest fel se va asigura eficientizarea procesului de punere în funcțiune a energiei din surse regenerabile și ca urmare reducerea consumului de energie primară din surse convenționale la nivel național.

Dotarea SMART SA cu utilaje și echipamente moderne (toate acestea vor fi în sistem hibrid, sistemul full-electric nefiind disponibil) adecvate va avea efecte pozitive asupra calității serviciilor de mentenanță furnizate RET. Acest lucru va avea un impact pozitiv asupra blocajelor care pot apărea la nivelul RET prin:

- reducerea perioadelor de intervenție (generate de blocaje) cu 50% față de situația actuală,
- reducerea cu 50% a numărului de intervenții, de către echipamente, utilaje pentru lucru la înălțime și lucru sub tensiune (acest tip de intervenție nu necesită scoaterea din funcțiune a echipamentului respectiv, ceea ce va determina eliminarea întreruperilor în alimentarea cu energie electrică). La nivelul anului 2022 numărul mediu de incidente a fost de 290, obiectivul sub-investiției este reducerea ratei anuale a incidentelor după implementarea sub-investiției cu 50%.

Aceste efecte pozitive vor consolida siguranța și stabilitatea SEN/RET, ceea ce contribuie la asigurarea securității alimentării cu energie electrică de către Transelectrica, în calitate de operator național de transport și sistem.

Existența unor servicii de mentenanță puternice și de calitate este una dintre principalele premise în asigurarea Standardului de performanță RET și asigurarea unei alimentări constante cu energie electrică la nivelul întregii țări.

În mod concret, subinvestiția va fi implementată în București și județele: Bacău, Cluj, Constanța, Craiova, Pitești, Sibiu, Timișoara, în cadrul sucursalelor teritoriale ale Societății

pentru Servicii de Mentenanță a Rețelei Electrice de Transport „SMART” S.A. - Filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.

Sub-investiția se va implementa până în trimestrul IV 2024.

6.c - Optimizarea rețelei de comunicații și crearea unui centru de date - Teletrans SA, filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. (alocare indicativă 8.378.000 euro)

Sub-investiția vizează creșterea rezilienței SEN/RET la atacurile cibernetice de o amploare crescută în ultima perioadă la nivel european, prin digitalizarea rețelei de comunicații a Transelectrica,

Sub-investiția va contribui la creșterea rezilienței SEN/RET, abordând blocajele care pot apărea la nivelul rețelei de transport a energiei electrice prin tratarea cauzelor legate de securitatea cibernetică prin:

- reducerea riscurilor atacurilor cibernetice asupra infrastructurilor IT&C ale Transelectrica prin îmbunătățirea nivelului de pregătire logistică (dotare) cu echipamente și aplicații moderne, actualizate, mult mai puternice din punct de vedere al performanței informaționale (aspectul este crucial în condițiile actuale de război hibrid, pe toate planurile, inclusiv tehnologic, informatic etc., fiind obligatorie creșterea rezilienței sistemelor IT și de comunicații) și
- asigurarea funcțiilor de continuitate a activității și recuperare în urma incidentelor (business continuity and disaster recovery) - aspect fundamental în condiții de război la granițe și risc crescut de atacuri;
- realizarea comunicației și a interoperabilității cu entitățile din sistemul energetic românesc și cu operatorii de transport și sistem din cadrul ENTSO-E;
- asigurarea rezilienței sistemului de comunicație la nivelul Transelectrica;
- asigurarea funcțiilor de continuitate a activității și de recuperare în urma dezastrelor;
- securitatea cibernetică pentru prevenirea atacurilor informatice care capătă o amploare din ce în ce mai mare în ultima perioadă, la nivel european, pe fondul războiului declanșat de Rusia asupra Ucrainei.

Teletrans administrează rețeaua principală de fibră optică a Transelectrica cu o lungime de aproximativ 5000 km care acoperă întreg teritoriul României, cu peste 150 de noduri de transmisie și acces la rețeaua de fibră optică, cu puncte de prezență în 35 de județe, conexiuni transfrontaliere în regiune (Ungaria, Bulgaria și Serbia), conexiuni în curs cu Ucraina și Republica Moldova și o rețea structurată.

Teletrans este persoana juridică care asigură integrarea tuturor instalațiilor de producere a energiei regenerabile în sistemul EMS/SCADA (sistem de management operațional prin dispecer al Sistemului Electroenergetic Național). Din perspectiva comunicațiilor, aceste centrale electrice sunt conectate la rețeaua de fibră optică a Transelectrica administrată de Teletrans,

asigurându-se astfel schimbul de date între Dispececul Energetic Național și centralele racordate la SEN.

Infrastructura IT&C a Transelectrica reprezintă o infrastructură de importanță strategică națională. Mai ales în contextul geopolitic actual definit de presiunea invaziei Rusiei în Ucraina și de riscul crescut de atacuri cibernetice, securitatea cibernetică este o componentă centrală a stabilității și siguranței în funcționarea RET/SEN. Această infrastructură reprezintă suportul de transfer de date la nivelul Dispececului Energetic Național care coordonează întreg Sistemul Electroenergetic Național (societăți de distribuție, consumatori, producători de energie, interconexiuni transfrontaliere). Așadar, asigurarea protecției datelor reprezintă asigurarea protecției Sistemului Electroenergetic Național, ca infrastructură strategică.

Sub-investiția constă în:

- Centru de date - achiziționarea de echipamente și software necesare dotării unui centru de date, în zona Sibiu-Brașov, la sediul Transelectrica,
- Analizoare de trafic de rețea - achiziționare analizor de trafic L2-7, 4 porturi SFP; SFP multimod și SFP monomod - vor fi utilizate în activitatea de diagnosticare și testare a circuitelor ethernet din cadrul rețelei de comunicații IP a Transelectrica,
- Securitatea rețelei IT&C - achiziționarea echipamentelor: sistem de stocare; firewall; switch internal links; switch infrastructure; switch PoE; Server; distribution router.

Centrul de date va asigura siguranța elementelor fizice prin care este coordonat sistemul de telecomunicații al Transelectrica, care va asigura toate elementele de siguranță conform standardelor. Centrul va gestiona echipamentele Transelectrica, asigurând funcționarea continuă și neîntreruptă a echipamentelor IT și un backup constant a datelor transmise și stocate.

Centrul de date va reprezenta o locație fizică securizată și protejată împotriva intruziunii și riscurilor naturale și tehnologice în cadrul căreia vor fi montate 9 containere infrastructură IT și 3 containere Power în care vor fi instalate echipamente IT (ex. Servere, Switch, UPS etc). În ceea ce privește securitatea rețelei IT&C, în prezent, chiar dacă există o serie de echipamente care asigură securitatea rețelei IT&C a Transelectrica, este necesară dotarea acestora cu echipamente suplimentare pentru creșterea gradului de protecție și filtrare a informațiilor rău intenționate. De asemenea, centrul de date va asigura o conectivitate și mobilitate crescută între serviciile critice necesare producătorilor, transportatorilor și distribuitorilor de energie electrică din România ceea ce va duce la asigurarea alimentării cu energie electrică a consumatorilor.

În actualul context geopolitic, rețelele IT&C care deservește operatorii de transport și sistem de la nivelul Uniunii Europene sunt predispuse la atacuri informatice. În vederea asigurării unui nivel de securizare superior al rețelei IT&C a Transelectrica este necesară achiziționarea unei

serii de echipamente IT care să filtreze traficul de date la nivelul rețelei, cu scopul eliminării informațiilor care prezintă un pericol de securitate, stochează informații pentru a asigura un backup permanent al informațiilor din cadrul companiei și asigură un flux de transfer de date constant. Aceste echipamente sunt necesare în principal în contextul atacurilor informatice tot mai frecvente, precum și în vederea asigurării unui backup.

De asemenea, echipamentele descrise mai sus vor avea ca rezultat creșterea nivelului de disponibilitate tehnică a infrastructurii critice de fibră optică de la 98% la 99,5%, cu impact asupra siguranței în luarea deciziilor operative în procesul de gestionare a SEN de către Transelectrica, contribuind în mod direct la asigurarea stabilității și siguranței în funcționarea RET/SEN.

Sub-investiția se va implementa până în trimestrul II 2026.

Ajutor de stat

C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. (Transelectrica) este singurul operator economic certificat (conform Ordinului ANRE nr. 164/2015, în conformitate cu modelul *unbundling*, bazat pe Opinia Comisiei Europene C(2015) 7053 din 12.10.2015, în conformitate cu Art 3(1) - Regulamentul (EC) nr. 714/2009 și art. 10 - Directiva 2009/72/EC - România - certificarea Transelectrica) în România ca operator de transport și sistem (OTS), realizând astfel activitatea de transport al energiei electrice prin intermediul Rețelei Electrice de Transport (RET) - rețea de interes național și strategic -, formată din 81 stații electrice și 8931,6 km linii electrice aeriene (LEA). RET este un monopol natural în conformitate cu Legea 123/2012 a energiei electrice și gazelor naturale, rețeaua fiind administrată de Transelectrica, având ca obiectiv principal asigurarea funcționării acesteia fără sincope sau disfuncționalități.

Sub-investiția 6a *Instalarea de centrale fotovoltaice (CEF) și instalații de stocare a energiei electrice destinate alimentării serviciilor interne instalate în stațiile C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.*

Instalațiile de panouri fotovoltaice vor alimenta strict serviciile interne ale stațiilor Transelectrica (stațiile fiind parte integrantă a RET - monopol natural), asigurând un procent important din energia necesară, fără a injecta energie în sistem. Aceste capacități de producere și stocare a energiei nu încalcă interdicția prevăzută de UE de *unbundling*, ele neavând scopul de a servi Transelectrica în calitate de operator de transport și sistem, la comercializarea energiei electrice pe piața de energie. În această situație sub-investiția nu intră sub incidența ajutorului de stat.

Sub-investiția 6.b *Retehnologizarea SMART SA - filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.*

SMART SA este una dintre filialele Transelectrica, responsabilă cu prestarea serviciilor de mentenanță a Rețelei electrice de transport din România, care este monopol natural în conformitate cu Legea 123/2012 a energiei electrice și gazelor naturale, rețeaua fiind

administrată de Transelectrica. Una dintre obligațiile Transelectrica în conformitate cu Legea 123/2012 a energiei electrice și gazelor naturale este aceea de a asigura funcționarea, mentenanța și dezvoltarea RET, mentenanța fiind asigurată de SMART SA.

SMART SA este organizată identic cu structura Transelectrica (sucursale teritoriale) și este singura companie care poate furniza servicii de întreținere a RET la nivelul de calitate impus de Standardul de Performanță al Rețelei Electrice de Transport și Regulamentul de mentenanță a RET, aprobat de Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul energiei (ANRE).

Echipamentele propuse a fi achiziționate în cadrul acestei sub-investiții vor fi utilizate numai pentru asigurarea mentenanței RET de către SMART SA în numele Transelectrica.

Având în vedere că SMART SA este deținută în proporție de 100% de Transelectrica, astfel că procesul decizional este condus de Transelectrica și având în vedere cota de control relevantă existentă și legăturile funcționale, economice și organice dintre acestea, prima facie, se poate concluziona că Transelectrica și SMART S.A. formează o singură entitate economică. Ca atare, se poate considera că Transelectrica însăși își îndeplinește obligația de a asigura mentenanța RET care este monopol natural, indiferent de implicarea SMART S.A., iar beneficiarul echipamentului care face obiectul investiției va fi Transelectrica, care este deține monopolul natural.

Sub-investiția 6.c Optimizarea rețelei de comunicații și crearea unui centru de date - Teletrans SA, filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A.

Teletrans este una dintre filialele Transelectrica, responsabilă cu furnizarea de servicii de comunicații și IT pentru administrarea și securizarea RET din România, care este monopol natural în conformitate cu Legea 123/2012 a energiei electrice și gazelor naturale, rețeaua fiind administrată de Transelectrica. Teletrans administrează rețeaua principală de fibră optică a Transelectrica cu o lungime de aproximativ 5000 km care acoperă întreg teritoriul României, cu peste 150 de noduri de transmisie și acces la rețeaua de fibră optică, cu puncte de prezență în 35 de județe, conexiuni transfrontaliere în regiune (Ungaria, Bulgaria și Serbia), conexiuni în curs cu Ucraina și Republica Moldova și o rețea structurată.

Precizăm faptul că echipamentele propuse a fi achiziționate în cadrul acestei sub-investiții vor fi utilizate de către Teletrans doar pentru asigurarea securității cibernetice a infrastructurii IT&C a Transelectrica, care este o componentă puternică a asigurării rezistenței Sistemului Electroenergetic Național și a securității aprovizionării cu energie electrică, în numele Transelectrica.

Având în vedere că Teletrans este deținută în proporție de 100% de Transelectrica, deci procesul decizional este condus de Transelectrica și având în vedere cota de control relevantă existentă și legăturile funcționale, economice și organice dintre acestea, prima facie, se concluzionează că Transelectrica și Teletrans formează o entitate economică. Ca atare, se

poate considera că Transelectrica însuși își îndeplinește obligația de a asigura furnizarea de servicii de comunicații și IT către RET care este monopol natural, indiferent de implicarea Teletrans și beneficiarul echipamentelor care fac obiectul sub-investiției va fi Transelectrica, care deține monopolul natural.

Infrastructura IT&C a Transelectrica reprezintă o infrastructură de importanță strategică națională, în consecință administrarea unei astfel de infrastructuri strategice trebuie realizată de o companie deținută de Transelectrica.

Beneficiari

Beneficiarul investiției este C.N.T.E.E. Transelectrica S.A. prin filiale sale SMART SA și Teletrans SA și cele 29 de stații electrice.

Grup țintă

Efectele pozitive indirecte ale investiției sunt resimțite de toți actorii economici, consumatorii casnici de la nivel național, consumatorii industriali de energie electrică, operatorii de producere a energiei electrice, operatorii de distribuție și furnizare a energiei electrice.

Calendar de implementare

1. Instalarea de centrale fotovoltaice (CEF) și instalații de stocare a energiei electrice destinate alimentării serviciilor interne instalate în stațiile C.N.T.E.E. Transelectrica S.A	
Activitate	Termen estimat finalizare
Proiect Tehnic și Studiu Fezabilitate	Sem I 2024
Obținere Acord de Mediu	Sem I 2024
Obținere acorduri/avize solicitate prin CU	Sem I 2024
Obținere drept acces în teren	N/A
Obținere Autorizație de Construire	Sem I 2025

Derulare achiziție publică pentru furnizare achiziție echipamente și execuție lucrări, la cheie	Sem I 2025
Execuție lucrări	Iunie 2025 - mai 2026
Punere în funcțiune	Sem I 2026

2. Retehnologizarea SMART SA - filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A	
Activitate	Termen estimat finalizare
Anunț de intenție (Cerere de ofertă)	Septembrie 2023
Anunț de participare (Licitație)	Octombrie 2023
Analiză ofertă	Noiembrie 2023
Încheiere contract furnizare	Noiembrie - Decembrie 2023
Furnizare produse	Decembrie 2023 - Decembrie 2024

3. Optimizarea rețelei de comunicații și crearea unui centru de date - Teletrans SA, filiala C.N.T.E.E. Transelectrica S.A	
Activitate	Termen estimat finalizare
Întocmire documente și demarare achiziție	Septembrie - Decembrie 2023

Parcurgere procedură de achiziție, finalizare achiziție și semnare contract/contracte	Ianuarie 2024 - Decembrie 2024
Livrare echipamente și punere în funcțiune	Ianuarie 2025 - Mai 2026